

NIKOLLAJ NOSOV
KOKËBOSHI NË HËNË
ROMAN-PËRRALLË

BOTIMET TOENA

NIKOLLAJ NOSOV

KOKËBOSHI

në hënë

roman-përrallë

Përktheu nga origjinali rusisht

Tianda Çuçka

BOTIMET TOENA

Tiranë, 2019

Autori: Николай Носов (Nikollaj Nosov)
Titulli në origjinal: Незнайка на Луне

Botuese: Irena Toçi

Kryredaktore: Sonila Kapo
Korrektore letrare: Arlinda Rrushi, Majlinda Bami
Përkujdesja grafike dhe kopertina: Elsa Hajderaj

ISBN 978-9928-277-33-6

© Botimet Toena

Të gjitha të drejtat janë të rezervuara. Nuk lejohet shumëfishimi me asnjë lloj mjeti apo forme, as me fotokopje, pa lejen me shkrim të mbajtësit të copyright-it.

BOTIMET TOENA

Rr. "M. Gjollësja", K. Postare 1420, Tiranë

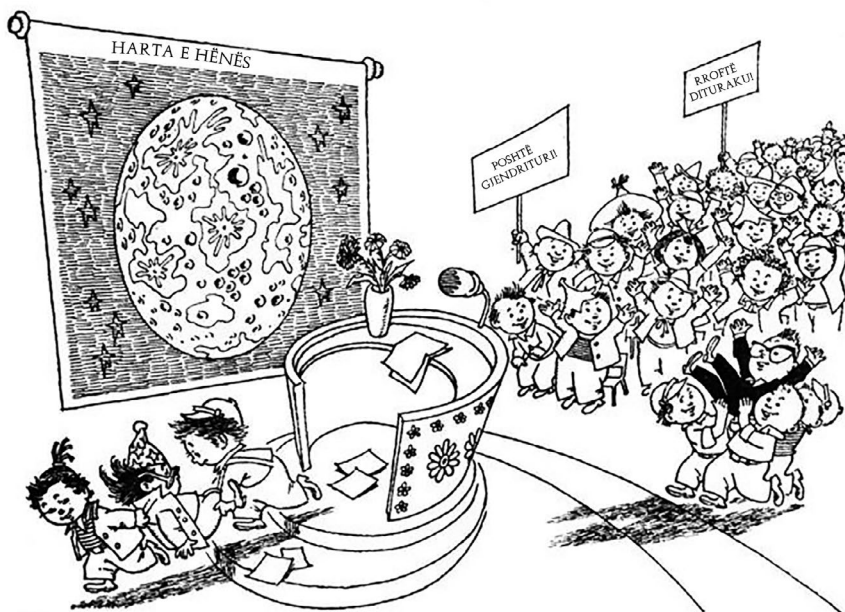
Tel.: + 355 4 22 40 116

Email: redaksia@toena.com.al

botimet.toena@gmail.com

www.toena.com.al

PJESA E PARË

KREU I PARË

SI FITOI DITURAKU NDAJ PROFESOR YJENDRITURIT

Kanë kaluar dy vjet e gjysmë qëkur Kokëboshi u kthye nga udhëtimi në qytetin e Diellit. Ndonëse për ne, të dashur miq, kjo mund të mos jetë një kohë shumë e gjatë, po për shkurtabiqët e vegjël është krejt e kundërta. Pasi u mrekulluan nga tregimet e Kokëboshit, të Mbërtheckës dhe të Pullali Pikaloshit, shumë vocërrakë u nisën vetë për në qytetin e Diellit. Me t'u kthyer që andej, ata iu përveshën punës për

të rregulluar vendin e tyre. Që nga ajo kohë qyteti i Luleve ka ndryshuar aq shumë, sa që tani s'njihet më. U ndërtuan plot shtëpi të reja, të mëdha dhe shumë të bukura. Madje, me porosi të arkitektit Rrotullshishja, në *Rrugën e Lulezileve* u ndërtuan edhe dy godina që vërtiteshin në ajër. Njëra prej tyre ngjante me një kullë të lartë me pesë kate. Përreth saj zbriste duke u lakuar një spirale me ujë, nga e cila vogëlushët mund të rrëshqisnin e të zhyteshin drejt e në pishinë. Godina tjetër ishte me gjashtë kate dhe të gjitha ballkonet lëkundeshin si kolovajzë. Në majë të saj, lartohej një kullë për t'u hedhur me parashutë, si dhe një verandë rrotulluese nga e cila soditej i gjithë qyteti. Vendi u mbush me lloj-lloj makinash, që ecnin fushave dhe maleve. Në vend të rrotave kishin tryela prej hekuri ose goma të veshura me zinxhirë. Disa lëviznin mbi pistonat avulli. Shpikjet vazhduan me hidroplanët me rrota, e të tjera me radhë.

Por kishte edhe më. Kur te banorët e qytetit të Diellit u përhap lajmi se në qytetin e Luleve u ishin përveshur punës, ata u erdhën menjëherë në ndihmë. Kështu, së bashku filluan të ndërtonin fabrikat e prodhimit, siç quheshin në atë kohë. U vu në zbatim edhe projekti i inxhinier Trapanit për ngritjen e një fabrike të madhe veshjesh. Në këtë fabrikë prodhoheshin veshje nga më të ndryshmet, duke filluar nga jelekët prej gome e deri te xhupat e dimrit me përbërës sintetikë. Tanimë askush s'kish pse të mundohej me pe e me gjilpërë, për të qepur qoftë edhe një palë pantallona apo një xhaketë. Gjithçka që u duhej vocërrakëve, prodhohej nëpër fabrika. Mallrat e gatshme shpërndaheshin nëpër qendra tregtare, dhe aty çdokush merrte atë që i nevojitej. Meraku më i madh i punëtorëve të fabrikës ishte krijimi i modeleve të reja, që t'u pëlqenin të gjithëve pa përjashtim.

Vogëlushët ishin të mrekulluar. I vetmi që u dëmtua nga e gjithë kjo ishte Petullushi. Kur mori vesh që në qendrat tregtare mund të merrte ç't'i donte e bardha zemër dhe kur të donte, ai e humbi toruan. Ç'të bënte tani me gjithë ato kostume që kishte në shtëpi? Ato kishin dalë jashtë mode dhe s'mund të visheshin. Priti me durim një natë të zezë sterrë, dhe pasi i mblodhi të gjitha në një deng të rëndë, i tërhoqi fshehtas nga

shtëpia dhe i fundosi në lumin e Kastravecëve. Të nesërmen, nxitoi i lumtur për në qendrën tregtare dhe mori plot kostume të reja. Si përfundim, dhoma e tij u kthye në një depo të vërtetë. Kishte kostume gjithandej, brenda dollapit dhe përmbi të, mbi tryezë dhe nën të, nëpër sergjenët e librave, mbi shpinoret e karrigeve, të varura në mure, madje

edhe në grremça në tavan. Nga ky parg i stërmadh rrobash të leshta, ngado u përhap mola. Që ajo të mos ia brente kostumet, Petulla filloi t'i bënte përditë me naftalinë, aq sa kujtdo që hynte në dhomë i binte të fikët. Madje edhe vetë Petulla u dend me erën e saj të rëndë, por u mësua dhe s'e vinte re. Për vocërrakët e tjerë ky kundërmim ishte i padurueshëm. Sapo Petulla shkonte diku për vizitë, të zotët

e shtëpisë trulloseshin.

Ata bënë çmos që ai të largohej menjëherë. Pastaj rendnin të hapnin të gjitha kanatet e dyerve dhe dritareve, për të ajrosur shtëpinë. Përndryshe mund të binin në tokë pa ndjenja ose të luanin mendsh. Ja, pra, pse Petullës po i rrinin të gjithë larg dhe s'kishte me kë të luante. Sapo dilte në kopsht, të gjithë zinin të pështynin, mbyllnin hundët dhe ia mbathnin vrapit nga sytë këmbët. Askush nuk shoqërohej më me të. S'ka fjalë ta përshkruaj se sa u mërzi i gjori. Prandaj vendosi t'i nixirte të gjitha kostumet në çardak.

Por, të dashur lexues, kjo nuk ishte e gjitha. Më e rëndësishmja është se edhe Dituraku vajti në qytetin e Diellit. Aty u takua me vogëlushet Lulevathja dhe Cironka, që po niseshin për herë të dytë në Hënë. Dituraku nisi t'i ndihmonte për të ndërtuar raketën kozmike dhe, kur puna mori fund, së bashku me vajzat u nisën për në udhëtimin ndërplanetar. Me të mbërritur në Hënë, zbuluesit tanë të famshëm filluan të studionin

një nga krateret e vogla përreth Detit të Kthjellët hënor. Ata hynë në shpellën që ndodhej pikërisht në qendër të këtij krateri, dhe vëzhguan ndryshimet e forcës së rëndesës. Siç dihet, forca tërheqëse në Hënë është ku e ku më e vogël, sesa në Tokë, dhe për këtë arsye hulumtimet e saj kanë rëndësi të madhe shkencore. Pasi qëndruan në Hënë përreth katër orë, Diturakut dhe shoqëruesëve të tij iu desh të ktheheshin mbrapsht, pasi ajri që kishin marrë po mbarohej. Dihet që në Hënë nuk ka ajër, dhe kozmonautët duhet ta marrin gjithnjë me vete. Sigurisht, të ngjeshur nëpër bombola.

Kur u kthye në qytetin e Luleve, Dituraku u tregoi miqve të tij gjerë e gjatë. Aventurat e tij i dëgjonin gojëhapur të gjithë, në veçanti astronom Qelqtari, që kushedi sa e sa herë e kishte vrojtuar Hënë me teleskop. Ai kishte arritur të dallonte se sipërfaqja e Hënës nuk ishte e lëmuar, por përkundrazi me gropa. Madje shumë nga malet e Hënës nuk ngjasonin fare me malet e thepisura në Tokë, por ishin të ngrëna në formë rrumbullake, më saktë unazore. Këto të thelluara në formë rrethi, shkencëtarët i quajnë kraterë ose cirk hënor. Që ta kuptojmë se si janë këto kraterë hënore, përfytyroni një fushë të stërmadhe e të rrumbullakët me një diametër prej njëzet, tridhjetë, pesëdhjetë ose edhe njëqind kilometrash, rrethuar me një mur të përpjetë ose me një mal të lartë, dy ose tre kilometra. Ja, ky është cirku ose krateri hënor. Të tilla kraterë në Hënë ka me mijëra. Ka me diametër të vogël deri në dy kilometra, por edhe gjigante - deri në njëqind e dyzet kilometra.

Shumë shkencëtarë janë marrë me çështjen se si janë krijuar krateret e Hënës dhe nga e kanë prejardhjen. Madje, në qytetin e Diellit, shkencëtarët ishin ndarë në dy grupe kundërshtare dhe nuk binin në ujdi gjithë kohës për të zgjidhur këtë çështje kaq të ndërlikuar. Njëri nga grupet këmbëngulte që krateret hënore ishin krijuar si pasojë e vullkaneve, ndërsa grupi tjetër e kundërshtonte të parin, ngaqë mendonin se këto kraterë ishin gjurmët e meteorëve të mëdhenj, që kishin goditur sipërfaqen e Hënës. Grupin e parë të astronomëve e quanin ithtarë të teorisë vullkanike ose vullkanistë, ndërsa grupin tjetër, ithtarët e teorisë meteorike ose meteoristë.

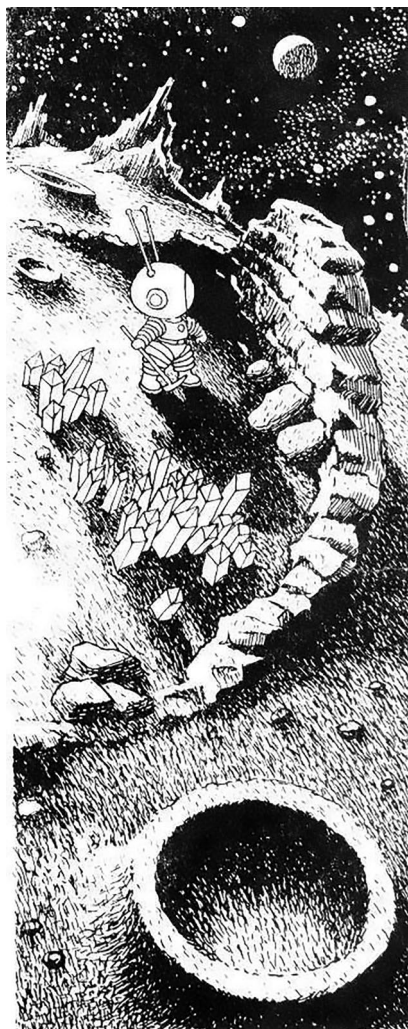

Por ja që Dituraku nuk ishte dakord as me teorinë vullkanike dhe as me teorinë meteorike. Që përpara se të fluturonte në Hënë, ai kishte ndërtuar një teori të vetën për prejardhjen e këtyre kraterëve. Një natë, bashkë me Qelqtarin, ai e vëzhgoi gjatë Hënës me teleskop. Ajo që vuri re ishte e habitshme - sipërfaqja e Hënës ngjasonte shumë me një palaçinkë të pjekur mirë, me gropëza të vogla poroze. Ditë të tëra pas kësaj, Dituraku shkonte në kuzhinë dhe shikonte se si tiganiseshin palaçinkat. Me të përhapur brumin e lëngët nëpër tigan, palaçinka bëhej e lëmuar si pasqyrë. Por pasi nxehej, në sipërfaqe fillonin të pluskonin fluska të vogla. Fill më pas, këto fluska plasnin duke krijuar rrathë të cekët, që mbeteshin në sipërfaqen e palaçinkës, ndërkohë që ajo piquej siç duhej dhe nuk ishte më e lëngshme.

Dituraku shkroi edhe një libër, në të cilin shpjegonte se sipërfaqja e Hënës nuk ka qenë gjithmonë e ftohtë dhe e fortë si tani. Shumë kohë më parë, Hëna ka qenë një rruzull prej llave, që vlonte nga nxehtësia. Dalëngadalë, sipërfaqja e saj filloi të ftohej, duke u shndërruar nga një masë e lëngët në një masë të plotë, tamam si brumi i një kulaçi. Por në thellësi ajo vazhdonte të mbetej e përvëlur, prandaj shkulma gazrash të nxehta shpërthenin në sipërfaqe tamam si shkulma zjarri. Me të dalë sipër, këto fluska shpërthenin. Por për sa kohë që sipërfaqja e Hënës ishte ende e butë, gjurmët e këtyre flluskave zgjatoheshin dhe zhdukeshin, pa lënë gjurmë, ashtu siç nuk lënë gjurmë flluskat nëpër pellgje kur bie shi. Por kur ftohja filloi të bënte punën e vet, sipërfaqja e Hënës u bë më e dendur, njësoj si një xham i shkrirë. Gjurmët e flluskave që shpërthenin, filluan të dukeshin si unaza të ngjitura në sipërfaqe.

Duke u ftohur gjithnjë e më shumë, këto unaza u ngurtësuan përfundimisht. Në fillim ato kishin buzë të lëmuara, tamam si të rrathëve të akullt. Por me kalimin e kohës, skajet e tyre u dëmtuan derisa u shndërruan në male hënore, ose krateret e sotme, të cilat çdokush nga ne mund t'i shohë në teleskop.

Të gjithë astronomët - si ata vullkanistë, po kështu edhe meteoristë - talleshin me teorinë e Diturakut.

Vullkanistët thoshin:

- Edhe këtë teorinë e palaçinkës kishim mangët, sikur s'e dinë të gjithë që krateret hënore janë thjesht vullkane?

Dituraku niste t'u shpjegonte se vullkani është një mal shumë i madh, në krye të të cilit ka një krater të ngushtë, pothuaj një grykë. Sikur qoftë edhe njëri nga krateret hënore të kishte qenë krater vullkani, atëherë vetë vullkani do të kishte qenë pothuaj sa e gjithë Hëna, gjë që nuk dallohet në teleskop.

Meteoristët shtonin se:

- Sigurisht, krateret e Hënës nuk janë vullkane, por nuk janë as palaçinka. Të gjithë e dinë që ato janë krijuar nga goditjet që kanë lënë meteorët.

Por Dituraku sërish përpiquej t'u shpjegonte se meteorët mund të binin në Hënë jo vetëm drejt, por edhe me kënd, dhe në këtë rast gjurmët e lëna nuk do të ishin vetëm rrumbullake, por edhe pakëz të zgjatuara ose ovale. Ama, në Hënë, pothuaj të gjitha krateret janë të rrumbullakëta, dhe jo ndryshe.

Megjithatë, si vullkanistët, po kështu edhe meteoristët, ishin mësuar kaq shumë me teoritë e tyre të parapëlqyera, saqë as emrin nuk donin t'ia dëgjonin Diturakut, dhe me përçmim e quanin miellaxhi. Ata, madje, e shanin, se ishte fare qesharake të krahasohej Hëna, një trup i madh kozmik, me njëfarë palaçinke prej brumi të ardhur.

Sidoqoftë, edhe vetë Dituraku hoqi dorë nga teoria e palaçinkës, pasi vajti në Hënë dhe pa nga afër njërin nga krateret e saj. Atij i ra në

sy menjëherë, se krateri i rrumbullakët nuk ngjasonte fare me një mal të zakonshëm, por ishin rrënoja të një muri gjigant të shkatërruar me kalimin e kohës. Ndonëse tullat në këtë mur ishin gërryer dhe kishin humbur formën e tyre katërkëndore, shihej fare qartë që këto ishin pikërisht tulla dhe jo shtresa shkëmbore. Kjo shihej pastër nëpër vendet ku muri sapo kishte rënë dhe spikatnin tullat e veçanta, që ende nuk ishin shndërruar në pluhur.

Pasi vrau mendjen, Dituraku e kuptoi se këto mure mund të ishin ngritur vetëm nga qenie me arsye, dhe, pasi u kthye nga udhëtimi, botoi një libër, në të cilin shkroi se, dikur në Hënë, jetonin krijesa të mençura, të ashtuquajtur shkurtabiqë hënorë, ose thjesht lunatikë. Në ato kohë të largëta, në Hënë kishte ajër njësor si tani në Tokë. Prandaj lunatikët jetonin në sipërfaqe të Hënës, njësor siç jetojmë ne në sipërfaqen e planetit tonë Tokë. Por me kalimin e kohës, ajri në Hënë filloi të rrallohej dhe të shpërndahej nëpër hapësirën kozmike. Që të mos vdisnin nga mungesa e tij, lunatikët zunë t'i rrethonin qytetet e tyre me mure të trasha tullash, mbi të cilat lartoheshin kupola të stërmëdha xhami. Brenda këtyre kupolave ajri nuk kishte nga të tretej, kështu që mund të merrej frymë lirisht dhe pa frikë.

Por lunatikët e dinin që kështu nuk mund të vazhdohej përjetë. Ajri përreth Hënës një ditë do të mbaronte dhe, për pasojë, sipërfaqja e saj e pambrojtur prej tij, do të tejnxehet nga rrezet e Diellit dhe jeta do të bëhet e pamundur, edhe pse nën kupolën e qelqtë. Pikërisht për këtë arsye lunatikët filluan të shpërngulen në brendësi të Hënës dhe kështu jetojnë edhe sot e kësaj dite, jo së jashtmi, por së brendshmi. Nga brenda Hëna është bosh, tamam si një top llastiku, dhe në thellësi të saj u jetuaka po aq mirë sa edhe jashtë.

Libri i Diturakut bëri bujë të madhe. Të gjithë vocërrakët nxituan ta lexonin me ëndje. Shumë shkencëtarë e lëvdonin librin, pasi ishte shkruar në mënyrë tërheqëse, por, megjithatë, ishin të pakënaqur, sepse nuk ishte i vërtetuar shkencërisht. Ndërsa anëtari i vetëm prej vërteti i Akademisë së Shkencave Astronomike, profesor Yjendrituri, vlonte nga mllefi dhe thoshte që ky nuk ishte libër, por, sipas fjalëve të tij,

pjellë e shejtanit. Ky profesor Yjendrituri, nuk është se mbahej për nevrik i madh. Përkundrazi, ai ishte një shkurtabiq tejet shpirtmirë, por, si të themi, shumë kërkues dhe i paepur. Në çdo punë ai vlerësonte, përmbi të gjitha, saktësinë, rregullin, dhe nuk mund t'i duronte kurrsesi trillimet, me një fjalë, përçartjet.

Profesor Yjendrituri i parashtrroi Akademisë së Shkencave Astronomike kërkesën për të organizuar një konferencë, në të cilën, sipas tij, të merreshin me librin e Diturakut fije për pe, me qëllim që askujt tjetër të mos t'i shkonte ndër mend të shkruante të tilla gjepura. Akademia e miratoi këtë kërkesë dhe i dërgoi Diturakut një ftesë.

Dituraku erdhi dhe analiza u krye. Konferenca filloi, siç ndodh në këto raste, me raportin që do të lexohej nga profesor Yjendrituri.

Kur të gjithë të ftuarit u mblodhën në sallën e madhe dhe zunë vend nëpër karrige, në tribunë u ngjit profesor Yjendrituri, dhe e para gjë që u dëgjua ishte:

- Të dashur miq, me lejen tuaj e deklaroj të hapur konferencën mbi analizën e librit të Diturakut.

Pasi foli kështu, profesor Yjendrituri u kollit fort, fshiu hundët me terezi, me një shami të pastër, dhe u bë gati të lexonte raportin. Profesori bëri një paraqitje të shkurtër të librit dhe e lëvdoi Diturakun për përshkrimin e gjallë dhe plot ngjyra, por sipas mendimit të tij, Dituraku kish gabuar, pasi i kishte marrë për tulla ato që në vërtetë ishin shtresa shkëmbore malesh. Dhe meqë në të vërtetë nuk kishte tulla, për rrjedhojë nuk ekzistonin as vogëlushët lunatikë. Ata kurrsesi nuk mund të ekzistonin, pasi nëse do të kishin jetuar ndonjëherë, s'do të mund të mbeteshin brenda kores së Hënës, pasi të gjithë e dinë prej kohësh, që të gjitha sendet në Hënë, njëlloj si te ne në Tokë, tërhiqen nga forca e gravitetit drejt qendrës së trupit qiellor. Edhe sikur Hëna nga brenda të ishte bosh, askush, po njësoj, nuk do të rrinte dot brenda kores së saj, por menjëherë do të ishte ngjeshur pas qendrës, dhe do të kishte mbetur aty pa kurrfarë ndihme, për sa kohë që uria s'do t'i kishte marrë jetën.

Pasi i dëgjoi të gjitha me durim, Dituraku u ngrit në këmbë dhe tha buzagaz:

- Ju arsyetoni sikur t'i keni rënë Hënës kryq e tërthor!

- Pse, mos keni qenë ju atje? - ia priti profesori.

- Jo, nuk kam qenë, - e kundërshtoi Dituraku, - ama kam fluturuar me raketë kozmike dhe kam parë se si pluskojnë sendet në mungesë të forcës së rëndesës.

- E ç'hyn këtu mungesa e rëndesës? - tha prerazi profesori.

- Ja pse, - iu përgjigj Dituraku. - Që ta marrin vesh të gjithë, gjatë fluturimit me raketë kozmike unë mora me vete një shishe me ujë. Kur hymë në hapësirë dhe forca e gravitetit u zhduk, shishja filloi të lundronte në hapësirë brenda anijes kozmike, si çdo send tjetër që nuk ishte i mbërthyer pas mureve të saj.

S'kishte asgjë të pazakontë, ndërkohë që shishja ishte e mbushur plot me ujë. Por, kur piva gjysmën, atëherë filluan çuditë: uji i mbetur nuk rrinte në fund, nuk mblidhej as në mes, por përhapej njësoj nëpër faqet e shishes dhe, kështu, në brendësi krijohesh një fluskë e madhe. Me pak fjalë, uji nuk lëvizte drejt qendrës, por lëpihej anëve. Kjo ka kuptim pasi vetëm trupat mund të tërheqin njëri-tjetrin, ndërsa boshllëku nuk mundet të tërheqë asgjë.

- Po thua gjepura! - ia preu me zemërim profesor Yjendrituri. - Na krahasove një planet të tërë me një copëz shisheje! Pse, shkencore të duket kjo?

- E pse jo? - iu përgjigj gjithë autoritet Dituraku. - Kur shishja lundron në kozmos dhe nuk ka peshë, ajo ngjason me një planet. Brenda saj

gjithçka do të jetë njësoj, si brenda një trupi qiellor, domethënë brenda Hënës, në rastin tonë, sigurisht nëse ajo nga brenda është bosh.

- Po, këtu ndaloni! - e ndërpreu Yjendrituri. - Na shpjegoni vetëm këtë, ju lutem, nga ju lindi ideja që Hëna nga brenda është bosh?

Të pranishmit, që kishin ardhur për të dëgjuar raportin, u shkrinë gazit, por Dituraku nuk u turbullua fare dhe vazhdoi:

- Juve vetë do t'ju kishte lindur kjo ide, sikur të kishit menduar pakëz. E thjeshtë fare. Nëse Hëna në fillim do të ishte një rruzull i zjarrtë, atëherë ajo nuk do të ftohej nga brenda, por nga jashtë, pasi pikërisht sipërfaqja e Hënës është e rrethuar nga hapësira e ftohtë kozmike. Kështu, në fillim është ftohur dhe ngurtësuar sipërfaqja e Hënës, dhe për pasojë ajo u shndërrua në një tullumbace të stërmadhe, e cila ende ishte e mbushur me...

- Një llavë të nxehtë në ftohje e sipër! - briti njëri nga dëgjuesit.

- E saktë! - pohoi Dituraku. - Një llavë e nxehtë në ftohje e sipër, domethënë, thjesht lëndë e nxehtë.

- Ja, e shihni, tani po na thoni lëndë, vuri buzën në gaz Yjendrituri. E ku e gjetët boshllëkun, nëse aty kishte llavë, more karafil?

- E po kjo është fare e thjeshtë, - iu përgjigj Dituraku qetë-qetë. - Vetëkuptohet që llava, duke u ftohur, është shndërruar në kore, dhe kështu vëllimi i saj është pakësuar. Ju, kam përshtypjen, e dini që çdo lëndë kur ftohet e humbet vëllimin e saj.

- Kam përshtypjen, po, sigurisht që e di, - shfryu me inat profesori.

- Atëherë kjo është e qartë për të gjithë, - tha me gëzim Dituraku.

- Nëse lënda e nxehtë është ftohur dhe zvogëluar, atëherë në brendësi

të Hënës vetvetiu është krijuar një hapësirë boshe njësoj si fluska në qendër të shishes. Kjo hapësirë ka ardhur duke u shtuar, mu në qendër të saj, pasi lënda e ftohur është ngjeshur pas kores, njësoj siç ka veshur uji faqet e brendshme të shishes, kur ajo lundronte në hapësirë pa peshë. Me kalimin e kohës, lënda brenda Hënës u ftoh dhe u ngurtësua e gjitha pas kores së saj, dhe falë këtij procesi në Hënë u krijua shtresa e brendshme, e cila dalëngadalë mund të jetë mbushur me ajër ose çfarëdolloj gazi tjetër.

- E saktë! - bërtiti dikush nga salla.

Dhe, menjëherë, nga të gjitha anët u dëgjuan brohoritje:

- Të lumtë! Të lumtë, Diturak! Rroftë e vërteta! Urra!

Të gjithë filluan të duartrokisnin. U dëgjua një zë i fortë:

- Poshtë Yjendrituri!

Dhe sa hap e mbyll sytë dy shkurtabiqë e kapën profesorin - njëri nga zverku, tjetri nga këmbët - dhe e zbritën nga tribuna. Disa të tjerë e kapën Diturakun nga krahët dhe e ngjitën në tribunë.

- Le ta mbajë Dituraku kumtesën! - bërtisnin rreth e rrotull. - Poshtë Yjendrituri!

- Të dashur shokë! - tha Dituraku, i gjendur papritur lart. - Unë nuk mund t'ju them asgjë. Unë nuk jam përgatitur.

- Na tregoni për fluturimin në Hënë! - bërtisnin vocërrakët.

- Për kozmosin ku nuk ka forcë graviteti! - u dëgjua një zë tjetër.

- Për Hënë?... Apo për mungesën e forcës së tërheqjes? - pyeti me mëdyshje Dituraku. - E po mirë, po flasim atëherë për mungesën e forcës së tërheqjes. Ju, ka të ngjarë, e dini që raketa kozmike, që të shkëputet nga forca e gravitetit të Tokës, duhet të përftojë një shpejtësi shumë të madhe - njëmbëdhjetë kilometra në sekondë. Derisa raketa të arrijë këtë shpejtësi, trupi ndien një rëndesë të madhe. Duket sikur pesha e trupit shumëfishohet dhe një trysni e madhe ju shtyp drejt dyshemesë së kabinës. Ju nuk mund të ngrini as dorën e as këmbën, tamam sikur i gjithë trupi të ishte derdhur në plumb. E njëjta ndjesi të shtyp krahërorin dhe të duket sikur është e pamundur të marrësh frymë. Por, sapo ngritja e përshpejtuar e raketës kozmike përfundon, dhe ajo fillon fluturimin e saj

të lirë në hapësirën ndërplanetare, të gjitha ngarkesat zhduken si me magji, dhe ju nuk e ndieni më forcën e gravitetit, me pak fjalë, humbisni peshë.

- Na tregoni, si u ndietë? Çfarë përvoje ishte? - bërtiti dikush.

- Ndjesia e parë, kur nuk ka peshë graviteti, është e habitshme, të duket sikur të kanë hequr karrigen dhe po rri në ajër. Të krijohet përshtypja sikur ke humbur diçka, por nuk e kupton se çfarë. Mua m'u morën pak mendtë, m'u duk sikur dikush më rrotulloi kokëposhtë me qëllim. Përveç kësaj, kisha shtangur i gjithi, përbrenda gjithçka m'u ftoh, ashtu siç ndodh kur të zë një frikë e madhe, edhe pse s'kisha pse të frikësohesha. Pasi prita pak dhe u binda që nuk kish ndodhur asgjë e keqe, që vazhdoja të merrja frymë lirisht, dhe arrija të shihja gjithçka rreth e rrotull, madje edhe mendja më punonte, unë nuk i kushtova rendësi peshës që kisha në kraharor dhe në stomak, dhe kjo ndjesi e pakëndshme kaloi vetvetiu. Kur hodha sytë rreth e rrotull dhe pashë që të gjitha sendet në kabinë ishin në vendin e vet, dhe karrigen, si më parë, e kisha nën vete, mua nuk po më dukej sikur isha kokëposhtë dhe po kështu më kaloi edhe marramendja...

- Na tregoni! Na tregoni edhe më! - bërtitën vogëlushët në kor, kur panë që Dituraku ndaloi.

Disa, madje, nga padurimi filluan të përplasnin këmbët pas dyshemesë.

- Ja, pra, kështu, - vazhdoi Dituraku. - Pasi u binda që gjithçka ishte në rregull, unë desha të mbështesja këmbët në tokë, por e bëra kaq fort dhe shpejt, saqë fluturova në ajër dhe i rashë tavanit të kabinës me kokë. Akoma s'e kisha mësuar, e kuptoni që trupi im nuk kishte peshë, dhe se tani mjaftonte vetëm pak që të arrija hapësirat e pamata. Përderisa trupi im nuk kishte kurrfarë peshe, unë mund të rrija pezull në mes të kabinës, në çfarëdolloj drejtimi, pa zbritur poshtë dhe pa u ngjitur lart. Por për t'ia arritur kësaj duhet të veproja me kujdes dhe jo prerazi. Përreth meje, njësoj si unë, pluskonin edhe sendet, të cilat ne nuk i kishim fiksuar, para se të niseshim në fluturimin kozmik. Uji nuk dilte nga shishja edhe sikur ta ktheje përmbys, por, ama, nëse uji arrinte të dilte nga shishja, atëherë ai mblidhej në rruzuj të vegjël, që pluskonin pezull derisa puqeshin pas mureve të kabinës.

- Na thoni, ju lutem, - pyeti njëri nga vocërrakët, - ju në shishe kishit ujë apo ndonjë lloj tjetër lëngu?

- Jo, në shishe kisha thjesht ujë, - u përgjigj prerazi Dituraku. - Ç' lloj tjetër lëngu mund të kisha?

- E po, s' e di, - hapi duart vogëlushi. - Mendova, arançatë qitroje ose, ndoshta, vajguri.

Të gjithë ia shkrepën gazit. Ndërsa një vogëlush tjetër pyeti:

- A keni sjellë ndonjë gjë nga Hëna?

- Po, kam sjellë një copëz të vogël.

Dituraku nxori nga xhepi një gur jo të madh, me ngjyrë të kaltëruar në hiri dhe shpjegoi:

- Në sipërfaqe të Hënës ka shumë gurë të ndryshëm, madje shumë të bukur. Por unë nuk doja t' i merrija të gjithë, pasi mund të ishin meteoritë, të sjellë rastësisht në Hënë nga hapësira kozmike. Ndërsa, këtë gurin këtu, e shkula nga shkëmbinjtë me sqepar, kur kishim zbritur në shpellën hënore. Prandaj, mund të jeni tërësisht të bindur që ky gur është një copëz e vërtetë nga Hëna.

Copëza e kësaj Hëne kaloi dorë më dorë. Secili donte ta këqyrte më nga afër. Vocërrakët kishin mbetur pa mend nga ai dhe e kalonin nga dora në dorë. Ndërkohë Dituraku vazhdonte të tregonte se si ata të tre me Lulevathen dhe Cironkën kishin udhëtuar nëpër Hënë, dhe gjithçka kishin parë aty. Të gjithëve u pëlqeu shumë historia që ai tregoi. Të gjithë u kënaqën shumë. Vetëm profesor Yjendrituri nuk ishte

me të mira. Sapo Dituraku mbaroi fjalën dhe zbriti nga tribuna, ai hipi menjëherë në tribunë dhe tha:

- Të dashur shokë, të gjithë ne u dëfryem shumë duke dëgjuar për Hënën dhe gjithçka tjetër, dhe unë, në emër të të gjithëve, po i shpreh Diturakut të famshëm një falënderim nga zemra për fjalën e tij interesante dhe plot informacion. Por... - tha Yjendrituri, dhe me një pamje të rreptë ngriti lart gishtin tregues.

- Poshtë! - bërtiti dikush nga shkurtabiqët.

- Por... - përsëriti profesori, duke ngritur zërin lart. - Ne jemi mbledhur këtu jo që të dëgjojmë tregime për Hënën, por që të analizojmë librin e Diturakut dhe, përderisa me librin nuk u morëm fare, atëherë do të thotë që nuk e kemi përmbushur qëllimin për të cilin u mbledhëm, dhe meqë këtë qëllim nuk e përmbushëm, atëherë duhet me çdo kusht ta përmbushim, dhe meqë duhet përmbushur me çdo kusht, atëherë duhet përmbushur dhe analizuar...

Askush, sot e kësaj dite nuk e ka marrë vesh se çfarë donte të analizonte Yjendrituri. Veç kësaj, u bë një zhurmë kaq e madhe, saqë s'e merrte vesh i pari të dytin. Gjithandej dëgjohej vetëm një fjalë:

- Poshtë!

Dy vogëlushë u ngjitën vetëtimthi në tribunë, njëri e kapi Yjendriturin nga zverku, tjetri nga këmbët, dhe e tërhoqën zvarrë drejt e në rrugë. Aty e lëshuan mbi barin e një lulishteje të rrumbullakët dhe i thanë:

- Ja, kur të fluturosh vetë në Hënë, atëherë do të ngjitesh përsëri në tribunë, deri atëherë rri këtu e mos bëj zhurmë.

Nga kjo sjellje kaq e papëlqyeshme, Yjendrituri u trondit kaq thellë, saqë nuk ishte në gjendje të thoshte as edhe një fjalë. Pastaj, pasi e mori pak veten, bërtiti:

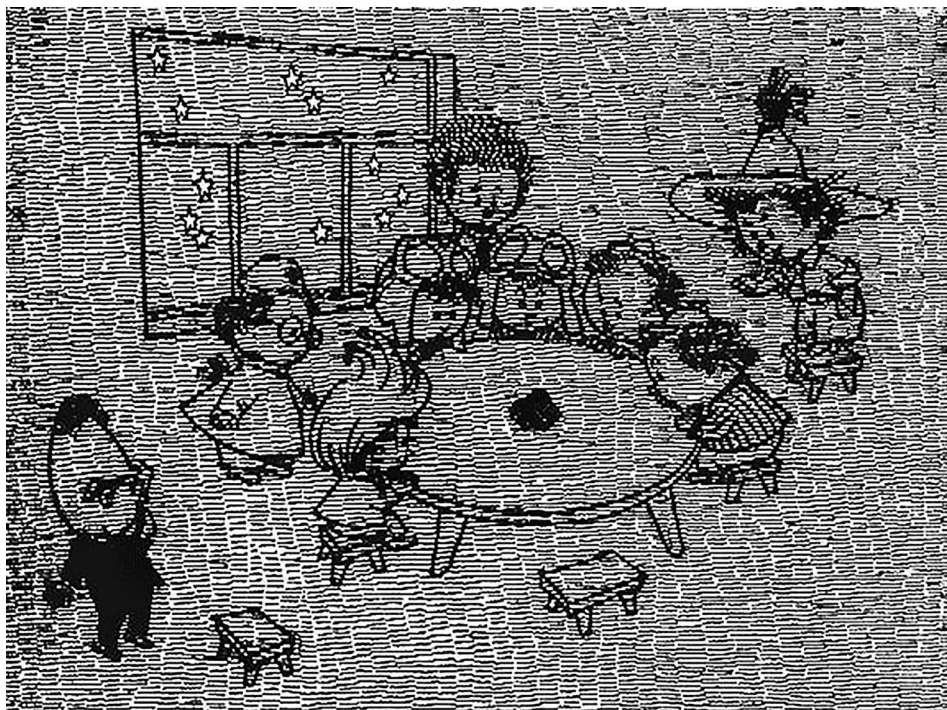
- Kjo është paturpësi! Unë do të ankojem! Do të shkruaj nëpër gazeta! Ju s'e keni marrë vesh akoma kush jam unë!

Ai vazhdoi kështu për një kohë të gjatë, duke kërcënuar me grushte në ajër, por kur vuri re se të gjithë vogëlushët u shpërndanë nëpër shtëpi, tha:

- Me këtë e deklaroj mbledhjen të mbyllur.

Dhe u ngrit e iku edhe ai.

KREU I DYTË

MISTERI I GURIT HËNOR

*T*ë nesërmen, në të gjitha gazetat kishte dalë një shkrim mbi konferencën ku u analizua libri i Diturakut. Të gjithë banorët e qytetit të Diellit i lexuan me një frymë gazetat. Mezi po prisnin të dinin nëse me të vërtetë Hëna është bosh nga brenda, dhe nëse në këtë brendësi jetojnë shkurtabiqë hënorë. Shkrimi ishte shumë i detajuar. Në të ishin përshkruar në detaje gjithçka ishte thënë, madje edhe ato që s'ishin thënë. Përveç shkrimit, nëpër gazeta kishte edhe shumë fejtone, domethënë tekste të vogla humoristike, në të cilat tregohej mbi ndodhitë

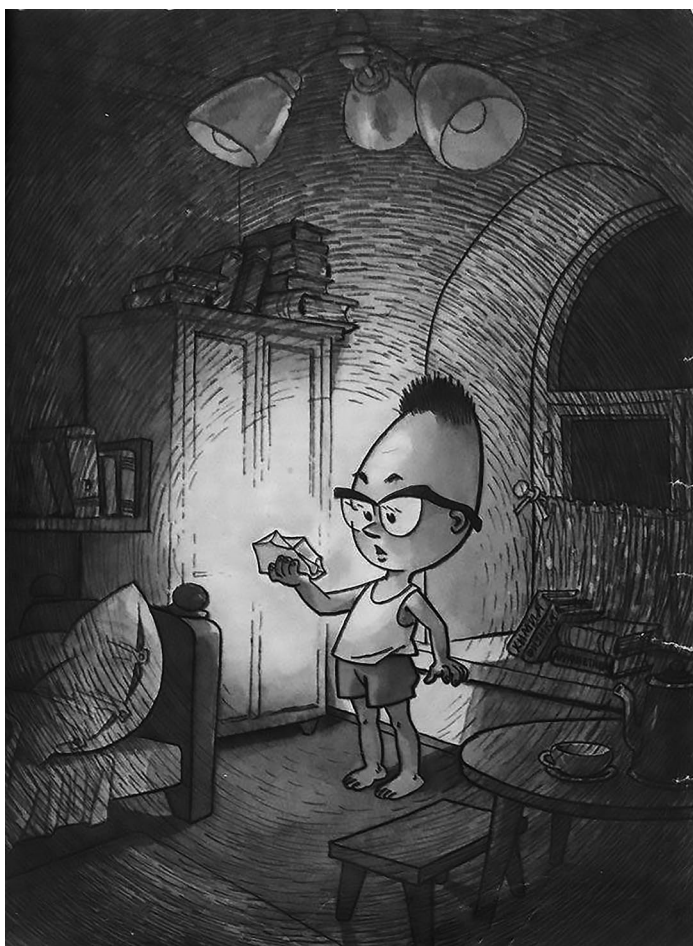
gazmore të vogëlushëve hënorë. Të gjitha faqet e gazetave ishin plot e përplot me karikatura. Në këto karikatura ishte e pikturuar Hëna, brenda së cilës, me këmbët lart e kokën poshtë, hynin shkurtabiqët dhe mbaheshin me duar pas sendeve të ndryshme, me qëllim që të mos t'i tërhiqte qendra e “planetit”. Në njërën nga pikturat ishte një shkurtabiq, të cilit, forca tërheqëse e gravitetit, i kishte hequr këpucët dhe të mbathurat dhe, i gjori, pasi kishte mbetur vetëm me këmishë dhe kapelë, ishte kapur fort pas një cope druri. Por, mbi të gjitha, të tërhiqte vëmendjen karikatura e Diturakut, që vinte vërdallë me fytyrë të hutuar m'u në qendër të Hënës. Dituraku kishte një pamje kaq të përhumbur, saqë asnjëri nuk mund ta mbante të qeshurën kur e shihte.

E gjitha kjo ishte botuar, sigurisht, vetëm për të dëfryer publikun, por në njërën nga gazetat, kishte dalë në qarkullim një artikull tejet serioz dhe me argumente shkencore, i profesor Yjendriturit, i cili e pranonte që gjatë sherrit me Diturakun e kishte pasur gabim, dhe kërkonte ndjesë për shprehjet e rënda që kishte përdorur. Në artikullin e tij, profesor Yjendrituri shkruante se, prania e hapësirës boshe brenda Hënës nuk bie në kundërshtim me ligjet e fizikës, madje ka shumë të ngjarë që të jetë kështu, prandaj Dituraku i është përqasur shumë të vërtetës, ndryshe nga ç'mund të ishte dukur në fillim. Megjithatë, shkruante profesori, është e vështirë të supozohet se kjo hapësirë boshe ndodhet në qendër të Hënës, pasi bërthama e Hënës është një masë e ngurtë, e cila është krijuar përpara se të ftohej dhe të ngurtësohej korja e saj dhe, rrjedhimisht, edhe përpara se të krijohet zona bosh brenda saj. Çështja ishte se, njësoj si tani, edhe në kohët e vjetra, shtresat e brendshme të Hënës kishin pësuar një trysni shumë të fortë nga ana e shtresave të jashtme, që peshojnë me mijëra, madje me miliona tonë. Për rrjedhojë të kësaj trysnie të përbindshme, lënda brenda Hënës nuk mund të ishte e lëngët, por sipas ligjeve të fizikës, duhej të ishte e ngurtë. Dhe kjo do të thotë se, kur Hëna ishte ende një rruzull i mbuluar me llavë, ajo tashmë kishte një bërthamë qendrore të fortë dhe, kur filloi të krijohet zgavra e brendshme e saj, ajo filloi të krijohet jo në qendër, por përreth kësaj bërthame të fortë në qendër, më saktë ndërmjet bërthamës dhe kores

të porsakrijuar të Hënës. Pikërisht kështu. Hëna nuk është një rruzull i rrumbullakët si një top llastiku, siç mendonte Dituraku, por një sferë, brenda së cilës ka një sferë tjetër, e rrethuar me një shtresë ajri ose të ndonjë gazi tjetër.

Ndërsa në lidhje me praninë në Hënë të shkurtabiqëve ose të qenieve të gjalla, ju duhet ta kuptoni që kjo është një fantazi e pastër, shkruante profesor Yjendrituri. Nuk ka asnjë provë shkencore që në Hënë jetojnë vogëlushë. Nëse ajo çka Dituraku zbuloi në sipërfaqen e Hënës, ishte me të vërtetë një mur prej tulle, i ngritur dikur nga qenie të arsyeshme, përsëri nuk ka kurrfarë prove që këto qenie të kenë jetuar deri më sot

dhe të kenë përzgjedhur si vendbanim të tyre shtresën e brendshme të Hënës. Shkenca bazohet vetëm në fakte të vërteta, shkruante profesor Yjendrituri, dhe s'ka trillime të boshta që mund t'i zëvendësojnë ato.

Pasi lexoi artikullin e profesor Yjendriturit, Diturakun e zuri një ndjenjë e parrëfyer turpi, e përzier me hidhërim. Ajo që profesori shkruante mbi bërthamën e ngurtë të Hënës ishte e pakundërshtueshme. Çdokush që merrte vesh sadopak nga fizika, nuk mund të mos ta kuptonte këtë, dhe Dituraku bazat e fizikës i dinte në majë të gishtave.

- Si s'më vajti në mendje një gjë kaq e thjeshtë? - hahej vetë me vete Dituraku dhe ishte gati të shkulte flokët nga hidhërimi.

- Po, pikërisht kështu, Hëna në qendër ka një bërthamë, dhe kjo do të thotë se hapësira boshe mund të krijohet përreth kësaj bërthame dhe jo në mes të saj. Oh, çfarë gomari që jam! Mëz që hedh vickla! Turimajmun! Edhe ky turp më duhej tani! Si s'më vajti ndër mend një gjë kaq e thjeshtë! Ky është turp!

Me të lexuar artikullin deri në fund, Dituraku filloi të ecte nga njëri kënd i dhomës te tjetri duke tundur kokën, tamam sikur donte të shkundte mendimet e këqija prej saj.

- "Trillime të boshta!" - mërmëriste i trishtuar, duke sjellë ndër mend artikullin e profesor Yjendriturit. - Vërtetoje tani, po deshe, që këtu s'ka asnjë trillim, kur s'më vajti mendja edhe te gjendja më e thjeshtë, që në qendër të Hënës ka një bërthamë të fortë!... Ah, çfarë turpi!...

Ashtu i lodhur nga ecejaket nëpër dhomë, Dituraku po belbëronte nga dhimbja. Pastaj u lëshua si plëndës mbi karrige dhe me fytyrën e një

të marri ia nguli sytë një pike të vetme. Pas disa çastesh kështu, u ngrit vrik në këmbë dhe filloi të vinte përsëri rrotull.

- Jo, unë do ta vërtetoj që këto nuk janë trillime të boshta! - bërtiti ai.
- Në Hënë ka lunatikë. Nuk ka mundësi si të jetë ndryshe. Shkenca nuk ka vetëm fakte lakurige. Shkenca është fantastike... domethënë... ptu! Çfarë po them kështu?... Shkenca nuk është fantastike, por shkenca nuk mund të ekzistojë pa pakëz trillime fantastike. Fantazia ne na ndihmon të mendojmë. Vetëm faktet boshe, ende nuk do të thotë gjithçka. Çfarëdolloj fakti, në fillim duhet analizuar me kujdes! Me të thënë kështu, Dituraku i ra tryezës me grusht. - Unë do ta vërtetoj! - bërtiti ai.

Por menjëherë sytë i shkuan në karikaturën e gazetës, në të cilën ai shfaqej i vetmuar në qendër të Hënës, me një shprehje fytyre kaq idiote, saqë s'mund t'ia shqisje sytë kollaj.

- Ja, pra! - mermëriti ai. - Vërteto, po deshe, kur budallallëku ka arritur majat!

Po atë ditë Dituraku iku nga qyteti i Diellit. Gjithë rrugës ai përsëriste me vete:

- Kurrë më nuk do të merrem me shkencë. Edhe sikur të ma bëjnë mishin copa-copa. Jo, jo! As ndër mend s'do ta çoj!

Me t'u kthyer në qytetin e Luleve, Dituraku e mori veten, u qetësua dhe filloi përsëri të ëndërronte për veprimtarinë shkencore dhe udhëtime të reja:

- Ah, sa mirë do të ishte sikur të kishim ndërtuar një anije të madhe kozmike, të merrnim me vete rezerva të mëdha ushqimi dhe ajri, dhe të niseshim për një ekspeditë të gjatë në Hënë. Pikërisht, le të supozojmë që së jashtmi Hëna ka vende të ngritura në formë shpellash ose kratere vullkanesh të shuara. Nëpërmjet këtyre vendeve të ngritura, me siguri mund të hyjmë thellë në Hënë dhe të shohim bërthamën e saj. Nëse aty ka me të vërtetë një bërthamë dhe, pa dyshim që kështu është, atëherë shkurtabiqët lunatikë jetojnë mbi të. Ndërmjet kores së jashtme të Hënës dhe bërthamës në qendër të saj, ka të ngjarë që ka një sasi të mjaftueshme ajri. Prandaj edhe kushtet e jetës mbi sipërfaqen e kësaj bërthame duhet të jenë më se të përshtatshme për shkurtabiqët.

Ja, kështu filloi të ëndërronte Dituraku përsëri, madje ishte gati t'i përvishet punës për një udhëtim të ri në Hënë, por papritmas iu kujtua gjithçka kishte ndodhur dhe tha:

- Jo! Duhet të tregohem i fortë! Nëse dhashë fjalën, se nuk do të merrem më me shkencë, atëherë fjala e dhënë duhet mbajtur. Le të fluturojë dikush tjetër në Hënë, le t'i gjejnë të tjerët vocërrakët lunatikë, dhe atëherë të gjithë do të thonë: "Dituraku paska pasur të drejtë. Ai është një shkurtabiq shumë i mençur dhe arriti të parashikonte atë që askujt nuk i kishte vajtur në mendje më parë. Kurse ne paskemi gabuar gjithë kohës! Ne nuk patëm besim tek ai. Ne, madje, u tallëm me të. Shkruam për të lloj-lloj artikujsh përbuzës, i bëmë dhe karikatura, madje". Dhe, atëherë, të gjithëve do t'iu vijë turp nga vetja. Edhe profesor Yjendriturit. Pastaj të gjithë do të vijnë të më thonë: "I shtrenjti ynë Diturak, na fal! Të paskemi rënë në qafë kot". Ndërsa unë do t'u them: "Po ç'ne, more vëllezër, unë s'ju mbaj fare mëri. Ju kam falur. Megjithëse, thellë në shpirt më vinte shumë keq kur të gjithë më tallnin, unë s'jam nga ata që mbajnë inat. Unë jam i mirë! Çfarë ju kam thënë, ç'është më e rëndësishmja për Diturakun? Për Diturakun, është e vërteta. Dhe nëse e vërteta ka triumfuar gjithnjë, atëherë, domethënë, që gjithçka është në rregull, dhe askush s'ka pse mban inat me njëri-tjetrin".

Kështu vazhdonte të gjykonte me vete Dituraku. Pasi i mendoj edhe njëherë të gjitha si duhet, ai mori vendimin të harronte përgjithmonë Hënë dhe asnjëherë të mos e çonte më mendjen tek ajo.

Por ky vendim nuk ishte edhe aq i lehtë. Puna ishte se atij i kishte mbetur një copëz nga Hëna. Domethënë, pikërisht ajo që e kishte shkëputur vetë me sqepar, kur ishte lëshuar bashkë me Lulevathën dhe Cironkën në shpellën hënore. Ky gur hënor, ose lunit, siç e quante ai, ish vendosur në pezulin e dritares dhe të tërhiqte syrin me një forcë të çuditshme. Duke e vëzhguar lunitin për një kohë të gjatë, Diturakut i vaji mendja vetëtimthi te Hëna dhe gjithçka tjetër që pati ndodhur, dhe përsëri u turbullua.

Një natë u zgjua papritmas dhe sytë i mbetën sërish te guri hënor. Iu duk sikur ai shndriste në errësirë me një dritë të ëmbël të kaltëruar. I

çuditur nga ajo që pa, Dituraku u ngrit nga shtrati dhe iu afrua dritares që ta vëzhgonte gurin më nga afër. Papritur vuri re se në qiell lundronte Hëna e plotë dhe e shndritshme. Rrezet e saj derdheshin në dritare dhe e depërtonin gurin kaq bukur, saqë dukej sikur prej tij buronte dritë. Duke soditur një pamje kaq të mahnitshme, Dituraku u qetësua dhe e zuri gjumi.

Një herë tjetër, i harruar me orë të tëra mbi libër, kish vajtur të flinte shumë vonë pas mesnate. Veshi pizhamet dhe fiku dritën. U shtri dhe po mbështillej me jorgan, kur fare rastësisht sytë i ndeshën gurin hënor. Përsëri Diturakut iu duk sikur ai ndriçonte vetvetiu, madje këtë natë edhe më qartë. Duke e ditur që kjo ndodhte për shkak të rrezeve të hënës, Dituraku nuk i kushtoi vëmendje dhe gati po dremiste, kur papritur u kujtua që atë natë hëna ishte e mbaruar, pra ajo nuk ishte lart në qiell. Dituraku brofi me të shpejtë dhe doli në dritare. Ishte me të vërtetë një natë e errët, pa hënë. Në qiellin e zi si qymyr shkëlqenin vetëm yjet, por hënë s'kishte. Pavarësisht errësirës, guri hënor në pezulin e dritares vezullonte kaq shumë, saqë jo vetëm binte lehtë në sy, por hidhte dritë edhe përreth.

Dituraku e mori në dorë, dhe pëllëmba iu ndriçua nga një rreze e dobët dhe e dridhur, që rridhte prej tij si ujë. Sa më shumë e këqyrte, aq më shumë e kuptonte se ai rrezatonte. Madje edhe në dhomë nuk mbizotëronte më errësira. Dukeshin fare qartë edhe tryeza, karriget dhe rafti i librave. Ai mori një libër, e shfletoi dhe vuri mbi të gurin hënor. Guri i ndriçonte faqet e librit kaq qartë, saqë mund të dalloheshin fare kollaj shkronjat dhe fjalët.

Ai po bindej që guri mbartte një energji hënore. Në çast i lindi dëshira të shkonte me vrap te shokët dhe t'u tregonte. Por papritur u kujtua që ata prej kohësh duhet t'i kishte zënë gjumi dhe vendosi të mos t'i zgjonte.

Të nesërmen u tha vogëlushëve:

- Vëllezër, sot në mbrëmje ejani andej nga unë. Do t'ju tregoj një gjë shumë të çuditshme.

- Çfarë gjëje? - pyetën të gjithë njëzëri.

- Kur të vini do ta shihni.

Vogëlushët po prisnin me kërshtëri për të zbuluar të panjohurën e Diturakut. Këmbëshpejtit, kaq nuk i durohej, saqë në drekë nuk futi asnjë kafshatë në gojë. Në fund ankthi e mposhti dhe ai vrapoi te Dituraku. Iu qep kaq keq nga pas, saqë Dituraku u detyrua t'ia zbulonte sekretin. Kështu, pra, vogëlushët arritën të merrnin vesh çdo gjë më herët, por kjo vetëm sa ua shtonte kuriozitetin. Secili kishte shumë dëshirë që ta shihte me sytë e vet se si guri hënor ndriçonte në errësirë.

Sapo dielli u tret pas horizontit, vocërrakët e mbushën plot dhomën e Diturakut.

- Keni ardhur herët, - iu tha atyre Dituraku. - Guri tani nuk ndriçon sepse ka ende shumë dritë. Ai vetëtin kur bie errësira e plotë.

- S'prish punë, ne do presim, - iu përgjigj Shurupi. - Se mos kemi punë tjetër.

- Si të doni, - pranoi Dituraku. - Ndërkohë, që të mos mërzhiteni, po jua shpjegoj këtë dukuri fije për pe.

Ai e vendosi gurin hënor në mes të tryezës, ku ishin ulur të gjithë, dhe filloi të tregonte se si në natyrë gjenden lëndë që kanë aftësinë të ndriçojnë në errësirë, pasi kanë thithur më parë rrezet e dritës. Ky ndriçim quhet lumineshencë. Këto lëndë fitojnë vetinë e ndriçimit me rreze të dukshme, edhe kur përçohen nga valë të padukshme ultravjollcë, infra të kuqe ose kozmike.

- Mund të themi me bindje se edhe guri hënor ka këtë përmbajtje, - tha Dituraku.

Që t'i përfshinte vogëlushët në punë të dobishme, Dituraku filloi t'u shpaloste teorinë e vet sipas së cilës Hëna është një rruzull i madh, brenda së cilës ishte një rruzull tjetër më i vogël, mbi të cilin jetonin vocërrakët hënorë ose lunatikët.

Ndërkohë që tregimi zgjaste e zgjaste, dhomën e mbuloi terri. Vogëlushët nuk po ia ndanin sytë gurit hënor, por nuk shikonin asnjë dritë të zbehtë.

Këmbëshpejti, i cili shquhej për ngatërresa, gjithë kohës fërgëllonte nga emocionet dhe nuk e zinte vendi.

- Po tani, pse nuk shkëlqen? Kur do të shkëlqejë? - përsëriste pa pushim.

Pak më vonë errësira u bë kaq e madhe, saqë nuk shihej as guri, as tavolina mbi të cilën e kishin vendosur. Kurse Dituraku vazhdonte me të vetën:

- Të presim edhe pakëz, ende ka dritë.

- Tamam, more vëllezër, kaq dritë është, saqë për pak do pikturojmë!
- e mbështeti Tubthi Diturakun.

U dëgjua një e qeshur e lehtë. Nga errësira e madhe nuk kuptohej se kush ishte.

- E gjithë kjo është një budallallëk me brirë? - tha Këmbëshpejti. - Për mendimin tim, guri s'do të ndriçojë fare.

- E pse të ndriçojë kur edhe kështu kemi mjaft dritë, - shtoi Bulloni.

Prapë u dëgjua një e qeshur. Kësaj radhe pak më e fortë. Me siguri që ishte Kokëboshi. Atij i rrinte buza vesh më vesh.

- Ti Këmbëshpejt, se për ku nxiton gjithmonë. Për ty çdo gjë duhet të ndodhë në çast, - ia priti Shurupi.

- Pse, ti nuk do? - mermëriti me inat Këmbëshpejti.

- E pse të nxitoj? - iu përgjigj Shurupi. - Pse nuk po rrimë për bukuri? Ngrohtë, plot dritë, as mushkonjat s'na hanë.

Plasi një e qeshur e madhe. Vogëlushëve, kaq shumë u pëlqeu ligjërimi i Shurupit për mushkonjat, saqë filluan ta përsërisin në mënyra të ndryshme.

Më në fund, Mandolinushi tha:

- Ç'mushkonja, more shokë! Ato i ka zënë gjumi prej kohësh!

- Të lumtë! - iu përgjigj doktor Ilaçi. - Mushkonjat flenë edhe ne duhet të flemë! Shfaqja mori fund!

- Vëllezër, mos u mërzisni, ju lutem. Këtu ka diçka që s'shkon, - u justifikua Dituraku. - Dje guri shkëlqeu shumë, për fjalë të nderit!

- Hiç mos e prish gjakun! Nesër mbrëma na ke përsëri këtu, - ia priti Kunjthi.

- Po, tamam: këtu është ngrohtë, plot dritë, dhe as mushkonjat nuk na hanë, - u përgjigj një i tretë.

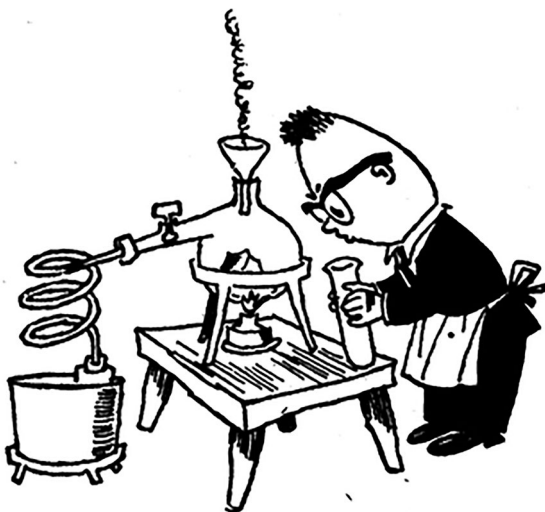

Të gjithë dolën nga dhoma duke qeshur, duke u shtyrë dhe duke i shkelur këmbët njëri-tjetrit. Dituraku nuk e ndezi dritën, ngaqë i vinte shumë turp t'i shihte vocërrakët e tij në sy. Sapo të gjithë u shpërndanë, u hodh mbi krevat, ngjeshi fytyrën pas jastëkut dhe zuri kokën me duar.

- Mirë të më bëhet mua budallait! - pëshpëriste i mbytur nga trishtimi.
- Kështu është kur i jap gojës para mendjes, duhet ta paguaj! Nuk mjaftoi që u turpërova në qytetin e Diellit, por u dashka të më qeshin edhe këtu!

Dituraku ishte gati ta zhdpente veten në dru nga hidhërimi, por kur e kuptoi sa vonë ishte, vendosi të mos e prishte regjimin ditor, por u zhvesh dhe u shtri të flinte. Natën, ama, i doli gjumi, dhe kur i ktheu sytë nga tryeza, vuri re se guri po shkëlqente. I mbuluar i tëri me çarçaf, futi këmbët në pantofla dhe u afrua. E mori gurin në duar dhe po e këqyrte me vëmendje. Guri lëshonte një dritë të pastër e të kaltër. Dukej sikur përbëhej nga mijëra xixa vezulluese. Me kalimin e kohës drita e tij po forcohej. Tashmë nuk ishte e kaltëruar, por vinte si rozë në jeshile. Drita sa vinte e shtoej, derisa filloi të zbehej dalëngadalë dhe u fik fare.

Pa thënë asnjë fjalë, Dituraku e la gurin në pezulin e dritares dhe ashtu në mendime të thella u shtri.

Që nga ajo natë, ai filloi ta vëzhgonte shpesh ndriçimin e lunitit. Ndodhte që, hera-herës, drita shfaqej më vonë, ndonjëherë më herët. Kishte net kur ndriçonte pa pushim, siç qëllonte edhe të mos ndriçonte fare. Dituraku dha e mori, por nuk mundi të vërente ndonjë ligjësi të dritës, që ai lëshonte. Ishte e pamundur të parashikonte nëse këtë natë do të ndriçonte apo jo. Prandaj ai vendosi të heshte dhe të mos thoshte asnjë fjalë.

Me qëllim që të studionte veçoritë e tij, Dituraku vendosi t'i

bënte ca analiza kimike. Ama, edhe kësaj here ndeshi në pengesa të pakapërcyeshme. Guri hënor as që donte të bashkëvepronte me lëndë të tjera kimike: nuk shkrihej në ujë, as në alkool, as në acid sulfurik ose acid nitrik. Madje as përzierja e fortë e acidit nitrik me atë klorhidrik, në të cilën tretet edhe floriri, nuk donte t'ia dinte. E ç'mund të thoshte një kimist për një material që nuk bashkëvepron me asnjë lëndë tjetër? Me përjashtim të rastit kur ky material përbëhet nga ndonjë metal i çmuar si puna e floririt ose platinut. Por guri hënor nuk ishte metal, kështu që s'mund të ishte as flori dhe as platin.

Duke i humbur të gjitha shpresat se luniti mund të tretej, Dituraku u përpoq ta ndante atë në copëza duke e pjekur në furrë, por më kot. Ai provoi ta përvëlonte në flakë, por përsëri pa rezultat. Guri hënor, si i thonë, as nga zjarri nuk digjej, as në ujë nuk mbytej... Në të vërtetë, nuk ishte kështu... Në ujë guri fundosej, por i gjithë halli ishte se kjo nuk ndodhte gjithmonë. Kishte raste kur ai zhytej deri në fund të enës, siç ndodh zakonisht me sheqerin ose ujin, ndërsa herë të tjera pluskonte në sipërfaqe, tamam si një tapë shisheje ose copëz druri. Kjo do të thotë që pesha e tij, për shkaqe të paditura, ndryshonte, dhe nga një lëndë, që rëndonte më shumë se uji, ai kthehej në një lëndë më të lehtë se ai. Kjo, deri tani ishte një veti fare e panjohur për një trup të ngurtë. Asnjë mineral në tokë nuk zotëronte një cilësi të tillë.

Gjatë vëzhgimit, Dituraku vuri re se temperatura e tij ishte dy-tri gradë më e lartë sesa temperatura e sendeve rrethuese. Por edhe kjo ndryshonte. Do të thotë që çlirimi i energjisë së ngrohtë nuk ishte i përhershëm, por me ndërprerje. Qëllonte që ai të ishte disa gradë më i ftohtë sesa mjedisi ku ndodhej. Se cili ishte shkaku, nuk dihej.

Gjithë këto gjëra e vunë Diturakun në mëdyshje dhe, në fund të fundit, ai u dorëzua. Duke mos ditur sesi t'i shpjegonte gjithë këto çudira, ai hoqi dorë nga studimi i vetive të këtij guri dhe, si i thonë, thjesht i ktheu shpinën. Guri hënor mbeti aty në pezulin e dritares, tamam si diçka që s'i hyn njeriu në punë dhe që kish zënë pluhur.

KREU I TRETË

KOKËPOSHTË

Në të ardhmen ndodhën disa ngjarje, të cilat bënë që Dituraku ta harronte fare për njëfarë kohe gurin hënor. Ajo që ngjau ishte kaq e çuditshme dhe e pazakontë, saqë vështirë ta përshkruash me fjalë. Dituraku thjesht nuk kishte nge të merrej me atë lloj guri, tek i cili nuk gjente asgjë të dobishme.

Dita kur ndodhi gjithçka nisi si gjithë të tjerat, nëse nuk përmendim që Dituraku nuk u ngrit herët si gjithë mëngjeset e tjera, por u kot edhe

pak në shtratin e ngrohtë. Në fillim ai thjesht po përtonte të çohëj, por pastaj iu duk sikur i dhembte koka ose i merreshin mendtë. Dituraku kishte mënyrën e vet të kurimit të dhimbjes së kokës, pikërisht duke mos i kushtuar fare vëmendje dhe duke u sjellë sikur nuk kishte gjë. Kështu bëri. U ngrit me hov nga krevati dhe filloi të kryente ushtrimet e fizikulturës. Pasi mbaroi, u la me ujë të ftohtë dhe ndjeu se as koka s'i dhembte, as mendtë s'i merreshin.

Humori iu përmirësua dhe, meqë koha për mëngjes s'kishte ardhur ende, vendosi të pastronte: lau dyshtemenë; me një cohë të njomë mori pluhurat e rafteve, ku ruante lëndë të ndryshme kimike dhe koleksionet e insekteve; dhe, më kryesorja - radhiti nëpër sergjenë librat që ishin bërë pirg në tryezë, në komodinën pranë shtratit dhe, madje, edhe në pezulin e dritares. Kjo punë duhej bërë prej kohësh, por Dituraku nuk gjente kurrësi kohë.

Me të mbledhur librat nga parvazi, ai vendosi njëherazi të hiqte edhe gurin hënor. Hapi dollapin, në të cilin mbante një koleksion të tërë mineralesh, dhe e vendosi atë në sergjenin e poshtëm, pasi më lart s'kishte vend. Diturakut iu desh të përkulej dhe, kur uli kokën, iu morën mendtë përsëri.

- Bukur shumë! - tha me vete. - Prapë po më merren mendtë! Mos ndoshta jam sëmurë me të vërtetë? Më duhet t'i them Ilaçit që të më japë ndonjë hape.

Përveç marramendjes, Diturakut iu duk sikur vetëm për një çast u var kokëposhtë me këmbët përpjetë. Pasi pa rreth e rrotull dhe u bind që po rrinte drejt, ai mbylli derën e dollapit dhe drejtoi shpinën, por pikërisht në atë çast diçka e shtyu me fuqi dhe ai u përplas pas tavanit. Me t'i rënë tavanit me kokë, Dituraku ra në dyshteme dhe u kap fort pas karriges, ngaqë iu duk sikur po e merrte era dhe po e çonte gjetiu. Por kjo nuk e ndihmoi të kapej askund. Sa hap e mbyll sytë ai u gjend përsëri në ajër, kësaj radhe me karrigen në dorë. Duke fluturuar drejt qoshes së dhomës, u përplas pas murit, brofi prej tij, tamam si një top llastiku, dhe fluturoi sërish drejt faqes përballë.

Rrugës, karrigia u kap pas shandanit dhe theu një llambë. Kur pa që karrigia s'i hynte në punë, Dituraku e largoi nga vetja.

Si përfundim, karrigia fluturoi poshtë, pastaj kërceu përjetë, tamam si të ishte prej gome. Ndërsa vetë Dituraku fluturoi drejt tavanit, u

përplas mbrapsht dhe zbriti drejt dyshemesë. Rrugës u godit fort me karrigen mu në ijë. Kaq e fortë ishte goditja, sa që Dituraku u mek nga dhimbja dhe për disa çaste mbeti pezull në ajër.

Kur u përmend, vuri re që kish marrë një pozë qesharake ndërmjet dyshemesë dhe tavanit. Jo larg prej tij pluskonte karrigia me këmbët lart, kurse shandani varej shumë çuditshëm: jo i lëshuar si gjithmonë, por pjerrtas, tamam sikur ndonjë forcë e padukshme e ngjishte pas murit. Përreth, në të gjithë dhomën, lundronin libra. Dituraku mbeti pa fjalë nga librat dhe karrigia, që rrinin sikur t'i kishte varur

dikush në ajër. E gjithë kjo ngjasonte me mungesën e forcës së gravitetit, njësoj si gjendja që provoi në kabinën e anijes kozmike kur iku në Hënë.

- E çuditshme! - mermëriti ai. - Shumë e çuditshme!

Me kujdes, që të mos bënte lëvizje të prera, ai vendosi të ngrinte dorën. Ishte kaq e thjeshtë. Dora sikur u ngrit vetë. Nuk peshonte fare, njësoj si pupël. Dituraku ngriti edhe dorën tjetër. Edhe ajo ishte fare pa peshë. Madje i dukej sikur ia shtynte dikush nga poshtë.

Tani që ankthi u shua, Dituraku ndjeu një lehtësim të madh në gjithë trupin. Mendonte që mjafton të luante pak krahët dhe do të vinte rrotull si ndonjë flutur mole ose insekt tjetër.

- Çfarë po ndodh kështu me mua? - u turbullua ai. - Një nga të dyja: ose unë kam humbur peshën e gravitetit, ose jam në gjumë dhe e gjitha kjo po më shfaqet në ëndërr.

Zuri të fërkonte sytë fort, por, kur u bind që s'ishte në gjumë, u trishtua kaq shumë, saqë ulëriti me një zë të dëshpëruar:

- Vëllezër, ndihmë!

Meqenëse s'erdhi kush, Dituraku vendosi të dilte nga dhoma sa më parë, që të shihte ç'po bënin të tjerët.

Duke luajtur duart dhe këmbët me kujdes, tamam sikur po notonte, ai filloi të lëvizte në ajër dhe me avash iu afrua derës. Aty u kap fort pas trarit të sipërm dhe filloi ta shtynte derën me sa fuqi kishte. Hapja e derës mund të duket një punë shumë e thjeshtë, por jo kur nuk ka peshë rëndese. Diturakut iu desh të përpiqej gjatë, para se ta hapte.

Më në fund doli nga dhoma dhe u gjend te shkallët (ose më saktë, fluturoi mbi shkallë). Dituraku vrau mendjen si të zbriste në tokë. Gjithkush e gjen lehtë si të zbresë poshtë, duke marrë shkallët. Por Dituraku e kishte të pamundur, pasi pesha e rëndesës nuk e tërhiqte poshtë dhe, sado që i lëvizte këmbët, bëri një vrimë në ujë.

Sidoqoftë, e gjeti një mënyrë. U kap fort pas parvazit të shkallëve dhe filloi të kacavirrej. Po ta shihte kush kështu, do ishte shkrirë së qeshuri. Këmbët i rrinin lart tamam si një mushkonjë. Ndërkohë që zbriste, këmbët i rrinin përpjetë, ndërsa koka i kolovitej poshtë. Në një mënyrë kaq të habitshme, arriti të ulej poshtë në korridor dhe t'i ofrohej derës së mensës. Nga brenda dëgjoheshin disa zëra të mbytur. Dituraku mbajti vesh dhe e kuptoi që vocërrakëve u kishte ndodhur diçka e pazakontë. Pasi u përpoq njëfarë kohe, ai arriti më në fund të hapte derën dhe hyri brenda. Mbeti pa fjalë nga ajo që pa. Shkurtabiqët, të mbledhur në mensë, nuk ishin ulur si zakonisht, por lundronin në ajër në poza nga më të ndryshmet. Përreth tyre fluturonin karrige, stola, kupa, pjata e lugë. Në mes ishte edhe kusia e madhe prej alumini, e mbushur plot e përplot me bollgur.

Kur panë Diturakun, vocërrakët filluan të bënin një zhurmë të tmerrshme.

- Ditërush, shpirt, na ndihmo! - klithi Frikacaku. - S'po e marr vesh ç'po ndodh!

- O Diturak, dëgjo, s'e kuptoj pse po fluturojmë! - bërtiti doktor Ilaçi.

- Mua m'u ngritën këmbët përpjetë! Nuk eci dot! - angulliu Shurupi.

- Edhe mua m'u ngritën këmbët lart! Të gjithë janë me këmbë përpjetë! Na vijnë muret rrotull! - thërriste Llomotari.

- Pushoni, vëllezër! - ua preu Dituraku. - Edhe vetë s'po marr vesh gjë. Më duket se kemi humbur peshën e rëndesës. Nuk peshojmë asnjë gram. Të njëjtën gjë kam ndier kur isha në Hënë.

- Po ne nuk jemi në udhëtim, - foli Peneli.

- Me siguri dikush ka gishtë në gjithë këtë! - hodhi dyshimin Këmbëshpejti.

- Po, kanë dashur të na vënë në lojë! - e mbështeti Frikacaku.

- Pse, shaka është kjo! - piskati Petulla. - Mjaft tani! Po më vjen mendja rrotull! Pse lëvizin muret? Pse janë të gjithë kokëposhtë?

- Të tjerët janë në rregull - iu përgjigj Dituraku. - Po ngaqë ti je për vete kokëposhtë, të duket sikur janë edhe të tjerët ashtu.

- Ore, më ktheni siç duhet, ndryshe më paçi në qafë! - vazhdonte ulërimat Petulla.

- Qetësi! - i tha Dituraku. - Në fillim duhet të zbulojmë përse humbëm peshë.

Kokëboshi ia priti:

- Nëse kemi humbur peshën, duhet ta gjejmë atë, dhe me kaq merr fund. E ç'ka këtu për të sqaruar?

- Ti, budalla, mbylle gojën, nëse nuk di çfarë të thuash, - iu përgjigj gjithë nerva Kunjthi.

- Mos më thuaj budalla mua, se ta vesha me grusht turinjve!

Pas këtyre fjalëve, Kokëboshi mbledhi grushtin dhe ia ngjeshi një të mirë Kunjthit. Ky, papritur u rrotullua kokë e këmbë dhe fluturoi mes për mes dhomës. As Kokëboshi nuk u mbajt dhe fluturoi mbrapsht, në anë të kundërt, duke i hyrë koka në kusi. Nga përplasja, bollguri i ra drejt e në fytyrë Petullës.

- O vëllezër, po çfarë bëni?... Pse?... Ç'është kjo fyerje! - klithte Petulla duke fshirë me mëngë bollgurin nga fytyra dhe duke pështyrë lart e poshtë.

Në përpjekje për të shmangur Petullën dhe topthat e bollgurit që ai pështynte, vocërrakët filluan të bënin lëvizje të prera me këmbë e duar, dhe për pasojë fluturuan në të katra anët e dhomës, duke u përplasur me njëri-tjetrin dhe duke u vrarë.

- Qetësohuni, vëllezër! Ndaloni! - u ngjir Dituraku, të cilin po e ngjishnin nga të gjitha anët. - Përpikuni të rrini në një vend, ju lutem, ndryshe nuk e di ç'do ndodhë! Kur nuk ka peshë, duhen shmangur lëvizjet. Dëgjoni apo jo? Qe...të...si!!!

Ashtu i nevrkosur siç ishte, Dituraku i ra me grusht tavolinës që kishte pranë. Kaq e fortë ishte goditja, saqë ai bëri disa kollotumba në ajër, dhe u përplas me kokë në cepin e saj.

- Hë, pra, nuk ju thashë! - bërtiti i nxehur, duke fërkuar vendin e vrarë.

Më në fund shkurtabiqët e kuptuan që duhet të shmangnin lëvizjet e kota, dhe ashtu siç ishin, ngrinë në ajër: kush lart, kush nën tavan, dikush tjetër më poshtë afër dyshemesë, me kokën lart, me kokën poshtë, horizontalisht, të përkulur.

Kur pa se të gjithë u qetësuan, Dituraku vazhdoi:

- Më dëgjoni me vëmendje. Tani do të fillojmë leksionin për mungesën e forcës së rëndesës ose gravitetit... Ju e dini që çdo send

tërhiqet nga qendra e tokës, dhe këtë tërheqje ne e përjetojmë si forcë graviteti, ose ndryshe si peshë. Falë forcës së gravitetit, ose peshës, ne mund të lëvizim lirshëm në tokë, pasi këmbët tona, nën peshën e trupit, ngjishen pas tokës dhe qëndrojnë fort. Sikur pesha të zhduket, si tani, nuk kemi ku të mbahemi dhe nuk mund të lëvizim si zakonisht, domethënë nuk mund të ecim mbi sipërfaqe të tokës ose në dysheme. Ç’duhet bërë në këtë rast?

- Po, pra, çfarë? - thirrën vogëlushët nga të gjitha anët.

- Duhet të përshtatemi me kushtet e reja, - iu përgjigj Dituraku. - Dhe kjo arrihet vetëm duke mësuar ligjin e tretë të mekanikës, i cili vepron veçanërisht në kushtet e mungesës së peshës. Për çfarë bëhet fjalë? Sipas këtij ligji, çdo veprim shkakton një kundërveprim të njëjtë. Për shembull: nëse unë, pa kurrfarë force graviteti, do të ngre duart lart, atëherë i gjithë trupi im do të lëshohet poshtë. Ja, shikoni...

Dituraku ngriti duart me vendosmëri dhe i gjithë trupi filloi të zbriste poshtë.

- Sikur unë të ul duart poshtë, - shpjegoi ai, - trupi im do të ngjitet lart.

Sapo iu afrua dyshemesë, Dituraku uli shpejt duart dhe pluskoi butë për lart.

- Kurse tani shikoni! - thirri duke u ndalur poshtë tavanit. Sikur unë të hap dorën, të themi djathtas, gjithë pjesët e tjera të trupit do të shkojnë në anën e kundërt, domethënë majtas.

Ai hapi dorën e djathtë me zhdërvjelltësi dhe u rrotullua i tëri kokëposhtë.

- Shikoni? - vazhdoi të shpjegonte me zë të lartë. - Tani jam me kokë poshtë, dhe e gjithë dhoma më duket përmbys. Ç’duhet të bëj që të kthehem siç isha? Mjafton të lëkund dorën në anën tjetër.

Dituraku e lëvizi dorën e majtë dhe, duke u rrotulluar sërish, u kthye me kokën lart.

- Ju e kuptoni, që, duke bërë lëvizje fare të thjeshta, mund të merrni pozicione nga më të ndryshmet në hapësirë. Tani më dëgjoni. Çfarë kërkohet prej nesh, në radhë të parë? Në radhë të parë, ata që nga ne janë me kokë poshtë, duhet të rrotullohen me kokë lart.

- Po ata që janë me kokën lart, duhet të kthehen me kokën poshtë?
- pyeti Kokëboshi.

- Jo, pikërisht kjo s' duhet bërë, - iu përgjigj Dituraku. - Të gjithë ta mbajnë kokën lart, sepse ky është qëndrimi i zakonshëm për secilin vogëlush. E dyta, të gjithë duhet të lëshohen poshtë dhe të përpiqen të rrinë sa më pranë dyshemesë, dhe jo të varemi si pehlivanë poshtë tavanit. Besoj më kuptuat?

Të gjithë filluan të bënin lëvizje të buta me duar, duke u përpjekur të qëndronin vertikalisht dhe të zbrisnin poshtë. Kjo nuk u arrit menjëherë, pasi shumica, sapo hasnin poshtë me këmbë, kërcenin përsëri lart.

- Afrohuni te muret, vëllezër, - i këshillonte Dituraku, - dhe kur të lëshoheni poshtë, kapuni pas gjërave që nuk lëvizin: pas parvazit të dritares, pas dorezës së derës, pas rubinetit të kaldajës.

Kjo këshillë ishte shumë e vlefshme. Pak çaste më vonë, të gjithë vocërrakët ishin ulur poshtë, me përjashtim të Petullës që lundronte si tullumbace në ajër. Të gjithë po e udhëzonin si të zbriste poshtë, por ishte e kotë.

- S'prish punë, - tha Dituraku.
- Le të stërvitet edhe pak. Keni për ta parë që do t'ia marrë dorën edhe ai. Kurse ne të tjerët, le të çlodhemi pak, dhe të mësohemi pa peshën e gravitetit.

- Po si, pra? E si u mësuake?
- tha pasi u mendua një copë herë Llomotari.

- Duhet të mësohemi me çdo gjë, - iu përgjigj qetë-qetë Dituraku. - Kryesorja është të mos i kushtoni vëmendje mungesës së peshës. Nëse dikujt i duket sikur po bie poshtë, ose po rrotullohet me

këmbë përpjetë, pikërisht ndjesi që shfaqen kur mungon rëndesa, duhet të shohë menjëherë rreth e rrotull. Do ta vërë re që gjendet në dhomë dhe nuk po bie asgjekund, kështu që do të qetësohet. Ka pyetje?

- Unë kam një pyetje, - tha Kokëboshi. - Sot do të hamë mëngjes, apo ngaqë nuk peshojmë më, të gjitha llojet e vakteve do të hiqen?

- Asgjë nuk hiqet, - iu përgjigj Dituraku. - Ata që kanë radhën do të gatuajnë. Ndërkohë, ne të tjerët do të rregullojmë ca gjëra të vogla. Para së gjithash, duhet të fiksojmë të gjitha sende e lëvizshme, që të mos fluturojnë në ajër. Karriget, tavolinat, dollapët dhe mobiliat e tjera duhet t'i mbërthejmë me gozhdë pas dyshemesë; në të gjitha dhomat dhe korridoret duhet të shtrojmë tela, si ato ku thahen rrobat. Këta tela do t'i përdorim për t'u kapur, dhe kështu do të lëvizim më lehtë.

Të gjithë, përveç Petullës, iu përveshën punës. Dikush shtrinte telat nëpër dhoma, dikush ngulte mobiliat në tokë. Por kjo nuk ishte aspak e lehtë. Në çdo goditje me çekiç, forca e kundërveprimit të hidhte në anën tjetër, duke të fluturuar kuturu e duke vrarë kokën. Tani çdo gjë duhej bërë ndryshe. Për të ngulur një gozhdë duheshin tre veta. Njëri mbante gozhdën, tjetri godiste me çekiç, kurse i treti mbante të dytin, që forca e kundërvënies të mos ta hidhte mbrapsht.

Shumë të vështirë e kishin punën edhe ata të kuzhinës. Fat i madh ishte, që radhën e kishin Bulloni dhe Kunjthi. Atyre të dyve iu pillte mendja. Sapo u gjendën në kuzhinë, zunë të vrisnin mendjen dhe të gjenin mekanizmin e duhur për të gatuar.

- Kur gatuajmë, rrimë drejt në këmbë, - tha Bulloni. - Provo, po deshe, të zësh brumë, të presësh lakrën, bukën, ose të grish mishin, kur trupi të valëvitet në ajër.

- Ne nuk mund të qëndrojmë në dysheme. Këmbët nuk na rrinë në një vend, - iu përgjigj Kunjthi.

- Meqenëse nuk kapemi dot, duhet të bëjmë diçka të ngjashme, - shtoi Bulloni. - Po sikur t'i gozhdojmë këpucët tona pas dyshemesë. Atëherë drejtqëndrimi sigurohet.

- Mendim i shkëlqyer! - tha Kunjthi duke tundur kokën.

Shokët tanë i hoqën këpucët në çast dhe i ngulën me gozhda në dysheme.

- E shikon, - tha Bulloni duke mbathur këpucët, - tani rrimë drejt në këmbë dhe nuk fluturojmë në drejtim të paditur për lëvizjen më të vogël. Duart i kemi të lira dhe mund të bëjmë çfarë na do e bardha zemër.

- Sikur t'i gozhdonim edhe karriget, që të mos gatuajmë në këmbë, - propozoi Kunjthi.

- Je i paparë! - u gëzua Bulloni. Shokët fiksuan me të shpejtë edhe dy karrige. Tani që i kishin këmbët të fiksuara, ishte e lehtë të ngulje gozhdë.

- Shiko sa bukur që doli, - tha Kunjthi duke u ulur në karrige. - Si mund të ulesha, sikur të mos i kisha këpucët të kapura? Mund të ulesha, vetëm po të mbërthehesha me duar pas karriges. Por kështu s'do të bëja dot asgjë tjetër. Tani i kam duart e lira, dhe mund të bëj gjithçka. Mund të shkruaj, të lexoj, të ulem në tryezë, dhe po u mërzita ulur, mund të ngrihem dhe të rri në këmbë. Ndërkohë që fliste kështu, Kunjthi ulej dhe ngrihej nga karrigia, për të treguar gjithë komoditetin e vendit të ri.

Bulloni e hoqi njëren këmbë nga këpuca dhe shtoi:

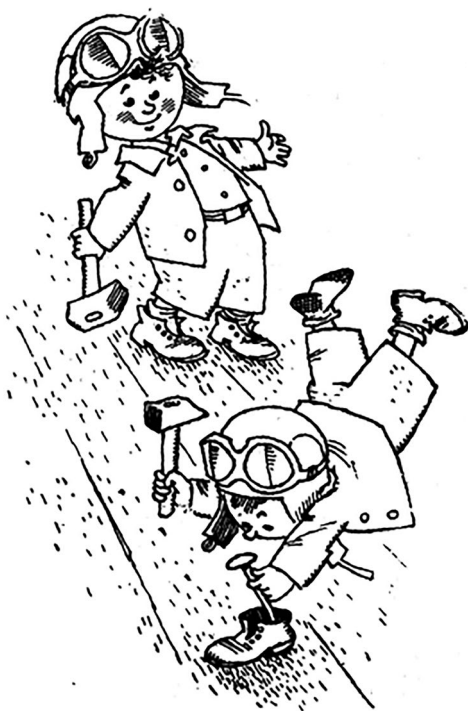
- Për t'u kapur fort pas tokës mjafton edhe një këmbë. Duke e hequr këmbën tjetër nga këpuca, unë mund të bëj një hap përpara, mbrapa ose anash; me një hap para jam pranë sobës; me një hap mbrapa gjendem pranë tavolinës. Manovrimi im kështu vetëm rritet.

- Ide gjeniale! - briti Kunjthi duke brofur nga karrigia. Shiko, nëse bëj një hap djathtas, mund të hap dollapin, ndërsa me një hap majtas, i afrohem lavamanit. Në këtë mënyrë ne mund t'i vijmë vërdallë gjithë kuzhinës. Kësaj i thonë ta kesh mendjen brisk!

Në atë çast Dituraku i hodhi një sy kuzhinës.

- Hë, si po ju shkojnë punët, po bëhet gati mëngjesi?

- Ende nuk kemi mbaruar, por ama kemi shpikur diçka të hatashme.

Bulloni dhe Kunjthi filluan t'i tregonin njëzëri për shpikjen e tyre.

- Mirë, mirë, - tha Dituraku. - Idetë tuaja do të na hyjnë në punë por, sidoqoftë, mëngjesi duhet bërë gati. Të gjithë i ka marrë uria.

- Tani, sa hap e mbyll sytë! - thanë Bulloni dhe Kunjthi.

Dituraku doli, ose më saktë, notoi jashtë kuzhinës, ndërsa dy gjellëbërësit përveshën mëngët. Gjithçka ishte më e vështirë nga sa kishin menduar. E para, as drithërat, as mielli, as sheqeri, as makaronat nuk donin të dilnin nga paketimi. Edhe nëse arrinin të zbrazeshin, nuk binin aty ku duhej, por lundronin në ajër duke u hyrë në gojë, në hundë dhe në sy, duke i bezdisur shumë. E dyta, as uji nuk rridhte në kusi. Duke dalë nga rubineti, ai godiste fundin e kusisë dhe kthehej mbrapsht në ajër. Pastaj krijonte fluska të vogla e të mëdha, që fluturonin në ajër, duke u hyrë kuzhinierëve në gojë, hundë dhe sy, madje edhe në zverk, duke iu shkaktuar mornica.

Për t'i vënë kapakun gjithçkaje, as zjarri nuk ndizej. Siç dihet, zjarri ka nevojë për oksigjen të pastër e të pandërprerë, që të digjet. Kur ndizet, flaka ngroh ajrin përreth saj. Ajri i ngrohtë është më i lehtë, sesa ai i ftohtë, dhe prandaj ngrihet lart, kurse vendin e tij e zë ajri i freskët. Por në kushtet e mungesës së peshës, as ajri i ngrohtë dhe as ai i ftohtë nuk rëndojnë. Në këto rrethana, ajri i nxehtë nuk peshon më pak sesa i ftohti, dhe për pasojë nuk ngrihet lart. Sapo oksigjeni mbaron rreth flakës, ajo shuhet dhe s'ke ç'i bën!

Kur e kuptuan se ku ishte kleçka, shokët tanë vendosën të përdornin korrentin për të gatuar.

- Akoma më mirë do të jetë sikur të mos gatuajmë asgjë, por vetëm të ziejmë çajin, - tha Kunjthi. - Me çajnik është më kollaj të mbushësh ujë.

- Ç'mendje e ndritur që qenke! - e lëvdoi Bulloni.

Duke vepruar me shumë kujdes, të dy shokët mbushën çajnikun, e vendosën mbi plitkën me korrent dhe e lidhën fort pas tryezës, që të mos kishte nga të shkonte. Gjithçka shkoi mirë, por pas disa çastesh, Bulloni dhe Kunjthi vunë re se nga gryka e çajnikut nisën të dilnin fluska sikur dikush t'i frynte nga brenda. Kunjthi e zuri me të shpejtë grykën me gisht, por uji fillonte të dilte plot shkumë nga kapaku. Një fluskë u bë kaq e madhe, saqë kur u shkëput prej kapakut dukej si një toptë llave që fluturonte në ajër.

Bulloni e hapi kapakun dhe hodhi sytë brenda. Çajniku ishte bosh.

- Fol po deshe! - mermëriti Kunjthi.

Shokët e mbushën përsëri ibrikun me ujë dhe e vendosën në plitkë. Pas një minute uji filloi të dilte sërish.

Dituraku erdhi përsëri:

- A keni edhe shumë ju aty? Shokët i ka marrë uria!

- Po na ndodh diçka shumë e çuditshme! - tha plot shqetësim Kunjthi.

- I gjithë uji del me fluska përjashta.

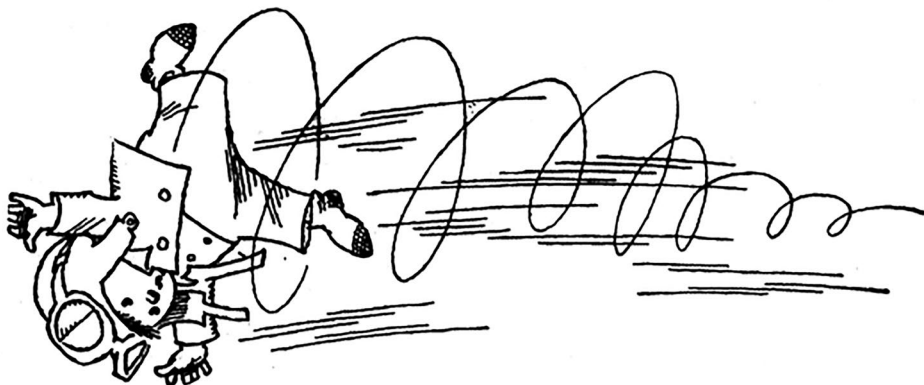
- Pse, çudi? - iu përgjigj Dituraku.

Ai iu afrua çajnikut dhe vuri re, i vrenjtur, një fluskë gjigante që po dilte nga gryka e tij. Pastaj ia bëri "hëm", dhe zuri grykën me gisht. Flluska filloi të dilte nga kapaku. Dituraku ia bëri përsëri "hëm" dhe u përpoq ta ngjishte kapakun sa më fort. Kur e pa që s'nxori asgjë në dritë, ai tha "hëm" për të tretën herë dhe pasi u mendua një grimë, shtoi:

- Këtu s'ka asgjë të çuditshme. Madje është fare e shpjegueshme. Të gjithë e dinë që uji ngrohet falë zhvendosjes. Shtresat e poshtme të ujit, që ngrohen në sobë ose plitkë, bëhen më të lehta dhe pluskojnë lart, ndërsa në vend të tyre zbret uji i ftohtë nga shtresat e sipërme. Në çajnik ndodh, si të themi, një qarkullim. Por ky qarkullim ndodh vetëm kur uji ka peshë. Kur s'ka peshë, si në këtë çast - shtresat e poshtme të ujit, të ngrohura, nuk lehtësohen dhe nuk ngrihen lart. Përkundrazi, ato mbeten poshtë derisa të kthehen në avull. Ky avull, që vjen duke u përhapur nga nxehtësia, fillon të ngrëjë ujin e ftohtë që i rri sipër, dhe për pasojë uji del i tëri nga çajniku. Çfarë rrjedh nga kjo?

- E çfarë rrjedh? - tha duke hapur krahët Kunjthi. - Ja, një fluskë që shkëputet nga çajniku dhe fluturon në ajër, derisa t'i plasë diku në shpinë e ta bëjë qull.

- Nga kjo rrjedh që, - tha duke ngrysur vetullat Dituraku, - zierja e ujit, në kushtet e mungesës së rëndesës, duhet bërë në enë hermetike, kapaku i së cilës mbyllet fort pa lënë as ujin e as avullin të dalë.

- Ne kemi një kazan të tillë në punishte. Po shkoj ta marr, - tha Bulloni.

- Të lutem, sa më shpejt. Nuk duhet të prishim regjimin ditor, - tha duke u larguar Dituraku.

Bulloni u çlirua nga këpucët e gozhduara pas dyshemesë, mori vrull duke shtyrë karrigen me këmbë dhe, me shpejtësinë e erës, fluturoi nga kuzhina. Që të shkonte në punishte, atij i duhej të kalonte mes për mes kopshtit. Pasi iku nga kuzhina, ai filloi të fluturonte nëpër korridor, duke u shtyrë me duar e këmbë nëpër mure, a gjithçka që gjente në ajër. Më në fund arriti përpara derës së jashtme dhe u përpoq ta hapte. Por ajo ishte e mbyllur fort dhe përpjekjet e Bullonit shkuan kot. Kur Bulloni e shtynte derën përpara, një forcë reaktive e hidhte pas dhe atij i duhej të lodhej shumë për t'u kthyer pas.

Kur iu mbush mendja që në këtë mënyrë nuk ia dilte dot, ai vendosi të ndiqte një rrugë tjetër. I përkulur në formë “u”-je dhe me gjunjët e mbledhura, u kap fort pas dorezës së derës. Këmbët i mbështeti në dysheme, pak fare larg saj. Kur ndjeu që këmbët ishin ngulur fort në tokë, Bulloni u drejtua tamam si një sustë dhe me të gjitha forcat kërcëu mbi derë. Papritur dera u hap. Bulloni fluturoi jashtë tamam si një raketë. Duke u ngritur në ajër gjithnjë lart e më lart, ai fluturoi mbi bisedkën që gjendej në fund të kopshtit, dhe u zhduk pas gardhit.

Askush nuk e pa më.

KREU I KATËRT

NJË ZBULIM I PAPRITUR

Nmbetur vetëm në kuzhinë, Kunjthi filloi të fliste me vete:

- Derisa ta gjejë Bulloni kazanin, unë po pushoj pakëz.

Ai u rehatua në karrige dhe vuri këmbën përmbi këmbë qetë-qetë. Kështu i thonë fjalës, se për të pushuar po pushonte vetëm trupi i Kunjthit, por kurrsesi mendja e tij. Sytë e tij, të gjallë si thëngjij, shigjetonin nga të katra anët. Çdo gjë, ku hidhte vështrimin, dukej sikur i ndizte ndonjë shkëndijë mprehtësie. Sytë i mbetën te këpucët e ngulitura në dysHEME dhe filloi të tirrte me mendje:

“Sa keq që nga kuzhina duhet të bredhësh zbathur. S’mund t’i shkulësh e ngulësh çdo herë këpucët. Po sikur të ngulim çizme dhe të veshim galloshe? Vjen në kuzhinë dhe ashtu me galloshe i fut këmbët në çizme. Kështu vazhdon punën i fiksuar. Ç’mendim gjenial!”

Ja, kështu u kënaq Kunjthi vetë me vete. Pastaj shtoi:

“Galloshet mund të përdoren edhe ndryshe. Ne në shtëpi jemi gjashtëmbëdhjetë shkurtabiqë, secili ka nga një palë galloshe; gjithsej, domethënë, tridhjetë e dy galloshe. Sikur t’i ngulim ato me radhë, me largësinë e një hapi, përreth dhomave dhe korridorit, atëherë mund të ecim kollaj ngado: fut këmbën në një galloshe - bëj një hap, fut tjetrën në galloshen tjetër - edhe një hap... Mendim super gjenial!”

Kunjthi desh t’ia merrte vrapit dhe t’u tregonte shokëve për këtë shpikje, por papritur e harroi, ngaqë në kokë i shkrepri një mendim tjetër.

“Tani që s’kemi fare peshë, gjithçka do të ndryshojë, - bluante me vete. - Ja, le të marrim, për shembull, karrigen më të thjeshtë. Në të mund të ulesh, vetëm nëse i ngulim këpucët në dysHEME! Në të ardhmen mund të shpikim karrige me yzengji. Te to mund të ulemi fare lehtë, fusim këmbët në yzengji dhe u bë - fillo nga puna pa fluturuar. Ç’mendim gjenial! Përveç kësaj, karriget duhet të rrotullohen...”

Koka i kishte marrë erë. Sytë i digjeshin si dy thëngjij. Në fytyrë i endej një buzëqeshje e pafajshme.

Në këtë çast Dituraku futi kokën në kuzhinë.

- Ç’po ndodh këtu? - bërtiti i nxehur ai. - Ku është mëngjesi?

- Çfarë mëngjesi? - pyeti Kunjthi, pa u bërë esëll nga ëndërrimet.

- Shiko, shiko! - vazhdoi me zë të lartë Dituraku. - Të paska dalë fare nga mendja që duhej gatuar ushqimi për mëngjes! Po Bulloni, ku është?

- Bulloni?... Ai iku për... për të marrë kazanin hermetik.

- Po ka një orë që ka iku! Pse, kaq e vështirë është të sjellësh një kazan?

- Tani po shkoj ta kërkoj, - tha Kunjthi dhe filloi të zvarritej për të dalë jashtë.

Dituraku s'po ia ndante sytë me habi. Kur e pa që ai arriti te dera kryesore, klithi gjithë frikë:

- Qëndro aty! Mos guxo të dalësh në kopsht!

- Pse? - e pyeti Kunjthi.

- Ruaju, po të thonë! - bërtiti me zemërim Dituraku. - Tani duhet të veprosh me shumë kujdes. A jemi apo jo pa forcë graviteti? Nuk dihet ku mund të fluturosh, kur të gjendesh në qiell të hapur. Një shtyrje e vogël dhe, hop, gjendesh në hapësirën kozmike.

Dituraku u kacavar deri te dera, u kap fort pas dorezës dhe, pasi nxori kokën jashtë, filloi të thërriste:

- O Bullon! Bullooon!

Bulloni nuk dukej gjëkund.

- Mos më thuaj që është zhdukur në kozmos? - pyeti i trembur Kunjthi.

Kokëboshi, që po bënte sehir nga brenda korridorit, i kapi fjalët e Kunjthit.

- Hë, fol tani! Bulloni ka humbur në kozmos! - mërmëriti me vete. Në çast zuri të thërriste me sa i hante fyti: - Vëllezër, ka ndodhur një fatkeqësi e madhe! Bulloni është zhdukur në kozmos!

Të gjithë brofën dhe u lëshuan te dera.

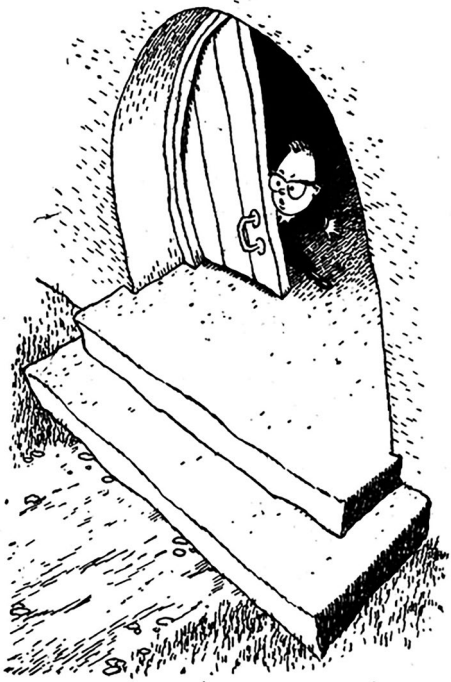
- Mbrapsht! - bërtiti Dituraku.

- Mos u afroni te dera! Është e rrezikshme!

- Çfarë ka Bulloni? Ku vajti?

- pyesnin vogëlushët gjithë shqetësim.

- Ende nuk dimë gjë, - u përgjigj Dituraku. - Dimë vetëm që ai u nis për në punishte dhe u bë shumë kohë që s'është kthyer.

- Dikush nga ne duhet të shkojë aty dhe të shohë mos ndoshta është ende brenda, - tha Peneli.

- E sheh mirë si shkon aty, kur s'ka forcë graviteti, - ia preu Llomotari.

- Sillni shpejt një litar sa më të gjatë, - dha urdhër Dituraku.

Vogëlushët u bindën në çast. Dituraku e lidhi njërin cep të litarit rreth mesit, ndërsa skajin tjetër te doreza e derës dhe tha gjithë vendosmëri:

- Shikoni, se mos dilni nga shtëpia! Boll humbëm Bullonin, s'na duhen probleme të tjera!

Pasi u përkul, Dituraku kërceu fort nga pragu dhe u nis fluturimthi drejt punishtes, që ndodhej jo larg shtëpisë. Por kishte marrë më shumë vrull nga ç'duhej. I gjetur mbi çati, ai u kap pas gjelit prej hekuri, që tregonte drejtimin e erës. Për një çast u ndal. Pastaj filloi të zbriste duke u mbajtur në tubat kullues. Më në fund hapi derën dhe u fut në punishte. Pas një minute nxori kokën jashtë dhe thërriti:

- Këtu nuk është! Nuk ka ardhur fare. Po shoh njëherë te bisedka.

Me një hov të vetëm, Dituraku brofi te bisedka dhe zuri të kontrollonte. As aty nuk ishte.

- Më mirë po hipi në majë të çatisë dhe shikoj rreth e rrotull. Sa më lart, aq më mirë. Heej, çuna, më tërhiqni mbrapsht! - bërtiti Dituraku.

Vogëlushët filluan të mblidhnin litarin dhe ta kthenin Diturakun në shtëpi. Ai u kacavar mbi tubat e jashtëm drejt e në çati dhe filloi të këqyrte në të katra anët. Një shkullm ere e shkëputi nga çatia dhe e fluturoi mënjatë. Por Dituraku nuk u tremb fare, pasi e dinte që shkurtabiqët mund ta tërhiqnin kurdoherë nga litari.

- Oh, po kështu qenka kollaj, - tha me vete ai. - Po fluturoj sikur të isha në helikopter dhe çdo gjë duket më qartë.

Në të vërtetë, ai nuk pa dot asgjë, pasi një çast më tej ndodhi një e papritur që askujt s'i vajti në mendje. Pa arritur mirë te kopshti, Dituraku filloi të binte poshtë me shpejtësi, sikur ta tërhiqte ndonjë magnet. Ai u përplas barkas pas toke dhe nga goditja e fortë për pak i ra të fikët.

Një peshë e fortë po ia shtypte të gjithë trupin. U ngrit me vështirësi në këmbë. Sa u habit kur e pa që po qëndronte drejt!

- Çudi e madhe! Më duket se e fitova sërish peshën! - mermëriti.

Ai ngriti njëren dorë, pastaj tjetrën, hodhi një hap, edhe një...

Gjymtyrët i bindeshin me vështirësi, tamam sikur të ishin derdhur në plumb.

“Ndoshta kjo rëndesë e madhe vjen nga ndryshimi i papritur, nga gjendja e lirë në atë të gravitetit?” - mendoi Dituraku.

Kur pa se vogëlushët të trembur po e ndiqnin gjithë ngjarjen që nga pragu i derës, u thërriti:

- Vëllezër, shikoni! Unë po rri në këmbë!

- Si ka mundësi? - pyeti dikush.

- Ka gravitet. Rëndoј njësoј si më parë. Shikoni, i kam këmbët në tokë... Po eci... Po kërcëj!...

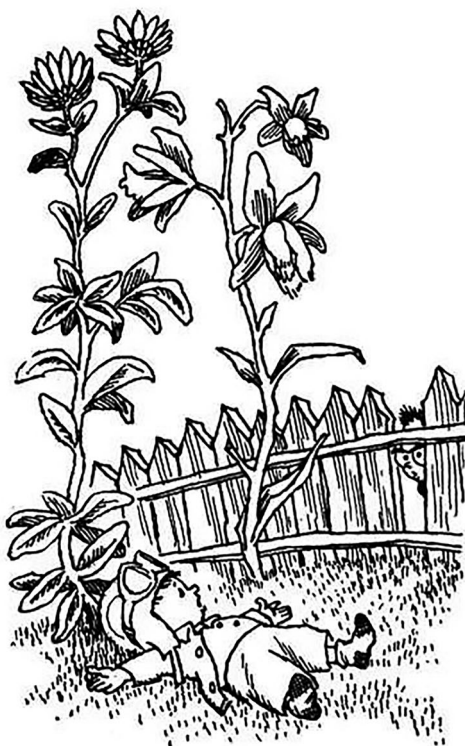
Dituraku bëri disa hapa dhe u përpoq të hidhej pupthi. Në të vërtetë nuk u shkëput dot nga toka: nuk arriti t'i ngrinte këmbët.

Në atë çast, pas gardhit u dëgjua një e rënkuar. Dituraku mbajti vesh dhe iu duk sikur dikush po kërkonte ndihmë. Pa u menduar gjatë, u nis me vrap nga vinte zëri dhe u përpoq më kot të kacavarej mbi gardh. Një rëndesë e madhe e shtypte të gjithin. Tani rënkimi dëgjohej fare qartë. Ai shkuli një dërrasë dhe filloi të shikonte nëpër hapësirën e krijuar. Jo larg prej tij, ai pa Bullonin. Edhe Bulloni e pa.

- Ditrush, o xhan, më ndihmo, më duket sa kam thyer këmbën! - bërtiti Bulloni.

- Po si re këtu? - e pyeti Dituraku duke rendur tek ai.

- Po ja, unë doja të hapja derën, por kur u hap, fluturova, domethënë...

- Pse nuk u përgjigje? Unë mbeta duke të thirrur!

- S'kam dëgjuar gjë fare. Me siguri kam qenë pa ndjenja.

Dituraku e kapi Bullonin nën sqetull, e mori mbi shpinë dhe e tërhoqi nëpër të çarën e gardhit drejt shtëpisë. Me të bërë disa hapa, ndjeu sikur pesha po i lehtësohej. Një hap më tutje trupi iu shkëput nga toka në ajër, bashkë me Bullonin.

“Çfarë mrekullie! Prapë jam pa peshë”, mendoi me vete.

Në çastin e parë u shqetësua, por pastaj u kujtua se ishte i lidhur me litar dhe thërriti:

- Vëllezër, na tërhiqni shpejt!

Kur e panë që Dituraku me Bullonin po fluturonin gjithnjë e më lart, vogëlushët kapën skajin e litarit dhe e tërhoqën Diturakun për në shtëpi. Ai e kishte zënë Bullonin nga zverku, që të mos i shpëtonte nga duart. Në më pak se një minutë, ata hynë brenda. Të gjithë u mbledhën rreth Bullonit për ta parë, por doktor Ilaçi tha:

- Hajde, ikni, më saktë, fluturoni që këtej! Ndërsa të sëmurin shtrijeni në shtrat menjëherë. Më duhet ta vizitoj.

Vogëlushët e tërhoqën Bullonin nëpër korridor.

- Oh, vëllezër, me avash! - u përgjerohej Bulloni. - Më dhembin shumë këmbkat!

Arritën ta çonin në dhomë, e shtrinë në shtrat dhe e lidhën me litar. Doktor i filloi ta këqyrte. Ai, për një kohë të gjatë trokiti me gishtërinj këmbët, duart, kraharorin, madje edhe kokën e të sëmurit, duke dëgjuar tingujt me vëmendje. Pastaj tha:

- S'na mbetet tjetër, mik i dashur, veçse ee... mmm të rrish shtrirë... Por ti mos ki frikë, s'ka asgjë për t'u trembur. Thjesht, në njëfarë mënyre, ke shembur pak këmbët.

- Çdo me thënë, në njëfarë mënyre? - pyeti Bulloni.

- Po ja, mmm... je goditur fort me këmbë pas toke, për pasojë dhe ka ndodhur... mmm... një si tendosje e nyjave dhe... mmm... një tronditje e kyçeve... Mm... poo! Pasi të kalojë ca kohë, dhimbja e kyçeve do të ikë, dhe ti sërish do mundesh të ecësh disi... nëse do të të duhet, natyrisht.

- Si, nëse do të më duhet? - pyeti gjithë ankth Bulloni.

- Po sepse në këtë gjendje, pa kurrfarë peshe që jemi, s'kemi si ecim. Përkundrazi, pothuajse do të fluturojmë.

- Posi more, - ia preu Bulloni. - A ka ndonjë gjë të shijshme për të ngrënë? E kam barkun bosh që në mëngjes.

- O shok, si po të shkojnë punët me përgatitjen e mëngjesit? - pyeti Ilaçi Kunjthin.

- Për shkak të mungesës së gravitetit, mëngjesi nuk është ende gati, - raportoi Kunjthi. - Por, meqenëse Dituraku e gjeti një vend, ku çdo gjë është në rregull, ne do të zhvendosemi atje dhe do të gatujmë një bukëvale të ngrohtë.

- Ti, pëllumbthi im, dëgjo këtu, - i tha doktor Ilaçi. - Nuk ia vlen më të gatujsh mëngjesin, pasi na zuri dreka. Fillo më mirë drejt e me drekën, ndërkohë që pacientit tim po i jap bukë me reçel.

Ilaçi vajti të merrte bukën dhe reçelin, ndërsa Kunjthi, i lidhur me litar, rrëshqiti deri në fund të kopshtit. Kur ndjeu që mori peshë, e lidhi skajin e litarit te parmaku dhe u thërriti vogëlushëve.

- Eej, çuna, sillni drutë e zjarrit, kusitë dhe ushqimet!

Vogëlushët, duke u mbajtur pas litarit të puthitur në parmak, u ngarkuan me të gjitha gjërat e nevojshme, që i duheshin Kunjthit për të gatuar.

Të vetmit që nuk punonin ishin Bulloni i plagosur dhe Petulla, i cili njësoj si më parë, vërdallisej në ajër në kuzhinë. Dituraku tha se ai, me siguri që nuk po mësohej dot me mungesën e rëndesës. Në të vërtetë, Petulla ia kishte marrë dorën mirë, por duke qenë tepër tinëzar, vendosi të shtirej sikur nuk dinte. Ndërkohë që të gjithë vogëlushët e tjerë po punonin, ai fluturoi lehtë-lehtë në kuzhinë dhe kollofiti topat e bollgurit, që kishin dalë nga kusia dhe lundronin përreth. Brenda një

kohe të shkurtër ai përpiu i vetëm një kusi plot me bollgur, pa lënë as edhe një thërrime.

“Më në fund u ngopa, s’kam nevojë më për asgjë!”, fliste i kënaqur me vete. “Të tjerët le të drobiten, nëse duan.”

Ndërkohë që shkurtabiqët po përgatishnin drekën, Dituraku u lidh pas gardhit dhe zuri të vëzhgonte peshën e gravitetit. Rezultoi që hapësira pa gravitet shtrihej përreth shtëpisë, në largësinë njëzet-tridhjetë hapa. Kjo ishte, siç e quante Dituraku, zona pa peshë. Pas saj fillonte, siç thoshte ai, zona e gravitetit ose zona e peshës. Duke kaluar nëpër zonën pa gravitet, me ndihmën e një litari, mund të dilej lehtë në zonën e gravitetit. Pasi kaloje protezën e gardhit, mund të shkoje ngado.

Kur e kuptoi këtë, Dituraku i tha Ilaçit:

- Tani duhet të zbulojmë a ka mungesë peshe edhe në vende të tjera të qytetit apo vetëm te ne. Dil, të lutem, në shëtitore, dhe merr vesh nëse ndonjëri nga banorët ka ndier sikur nuk peshon, i janë marrë mendtë, apo i është dukur sikur po rri kokëposhtë. Këto të dhëna do të na ndihmojnë të zbulojmë shkaqet e kësaj dukurie të çuditshme. Për mendimin tim, mos i thuaj askujt se çfarë po ndodh këtu te ne. Sikur ta marrin vesh që të gjithë do të vërshojnë lumë, dhe vështirë të them se ç’mund të ndodhë pastaj. Sa mirë që edhe me Bullonin gjërat u rregulluan. Unë, në përgjithësi, mirë jam, se për pak i theva këmbët. Duhet të jemi tejet të kujdesshëm me këtë dukuri ende të panjohur të natyrës.

Gjatë kohës që Ilaçi shëtiste nëpër qytet, vogëlushët përgatitën drekën dhe filluan të hanin aty ku ishin, nën qiell të hapur. U kënaqën shumë, pasi ajri i pastër iu hapi oreksin. Sigurisht që në fillim vajtën të ushqenit Bullonin. Hasën në vështirësi, ngaqë pesha mungonte dhe ushqimi pluskonte në ajër. Por Kunjthit i vajti në mendje të përgatiste një supë të shijshme për shokun e vet të sëmurë. Pastaj supën e hodhi në çajnikun e çajit. Çajniku ishte i mbyllur mirë dhe supa s’kishte nga dilte. Bullonit i duhej vetëm të puthiste buzët pas grykës dhe të gjerbte gatesën avash-avash. Kjo ishte një mënyrë e shkëlqyer për t’u ushqyer pa u bërë pis. Kunjthi vendosi t’i përgatiste edhe një pelte, as shumë të

trashë e as shumë të hollë. Peltja nuk shkëputej nga pjata dhe mund të zhvendosej lehtë nga njëri vend në tjetrin, madje të merrej edhe me lugë, pa pasur frikë se do të rrinte pezull. Si pjatë e tretë ishte një ëmbëlsirë me xhelatinë boronice, e shërbyer edhe kjo në çajnik.

Me të ushqyer Bullonin, vogëlushët i dhanë njësoj për të ngrënë edhe Petullës që, siç thamë, humbi jo vetëm peshën, por edhe çdo grimë ndërgjegjeje, duke ruajtur, ama, një oreks të madh.

Doktor Ilaçi u kthye sa hap e mbyll sytë dhe i tregoi Diturakut që askund tjetër nuk ishte si në shtëpinë e tyre. Jeta e fqinjëve në qytet vazhdonte e qetë si gjithnjë. Nuk kishte kurrfarë ngjarje të çuditshme ose ndjesi të pakëndshme.

Dituraku ra në mendime. Ai habitej që zona pa gravitet kufizohej nga gardhi i oborrit të tyre.

“Me siguri, e gjithë kjo e ka një shkak. Po cili është?”, vriste mendjen pa pushim.

I porositi vogëlushët të tregonin kujdes. Ndërsa në mbrëmje u mbyll në dhomë. Donte të pushonte pak dhe të mendonte në qetësi. Vendosi të shtrihej si zakonisht, por u kujtua që ishte e pamundur. Vetëm nëse lidhej pas krevatit. Por kjo kërkonte shumë mund dhe ishte e parehatshme. Vendosi të tendosej drejt dhe horizontalisht mbi shtrat. Ishte njësoj sikur flinte dhe mund të meditonte.

“Sa çudi! Duket sikur hapësira pa peshë e ka rrethuar shtëpinë tonë, - tha me vete. - Në këtë mënyrë, ne gjendemi, si të thuash, m’u në qendër të këtij rrethi. Ndoshta kjo qendër ndodhet pikërisht këtu, apo pakëz më tej? Të jetë ky shkak?”

Diturakut, për një çast iu duk sikur e gjeti zgjidhjen e misterit, por mendimet i turbulloheshin sërish.

“Si ka mundësi që s’kemi peshë? Si nisi e gjitha kjo? Ta kujtojmë që në fillim, - tha ai, thuajse po fliste me njerëz të padukshëm. - Ishte mëngjes. Çdo gjë ishte si zakonisht... Unë pastrova dhomën, pastaj vendosa në dollap gurin hënor, pastaj... pastaj... Çfarë ndodhi më pas? Po, pra, pikërisht atëherë u zhduk pesha!”

Dituraku ishte si ndër ethe.

“Ndoshta sekreti i kësaj gjendjeje ka lidhje me gurin hënor?”, i feksi një ide si nga hiçi.

“S’e di, por ky hamendësim mund të jetë i vërtetë, - iu përgjigj po vetë pyetjes. - Pra, çfarë është guri hënor? Askush s’e di. Thjesht që ka disa veti të çuditshme... Mos njëra prej tyre është zhdukja e peshës dhe e rëndesës... Po u bë shumë kohë që e mbaj në dhomë. Pse kjo veti nuk veproi më parë?... Ndoshta ngaqë e kisha lënë jo aty ku është tani. Ndoshta vetia për të zhdukur peshën varet nga vendndodhja e tij?”

Diturakut filloi t’i merrej fryma. Ai e ndiente që po i afrohej të vërtetës dhe i përqendroi të gjitha mendimet mbi këtë arsyetim.

“Sikur të jetë kështu... - tha ai, duke u përpjekur të largonte çdo mendim tjetër. - Nëse mungesa e gravitetit varet nga vendndodhja e gurit, atëherë ajo duhet të shuhet sapo ta lëviz gurin nga rafti.”

Duke e kuptuar që kyçi i sekretit po zbulohej, filloi të fërgëllonte nga padurimi.

“Atëherë, - mërmëriti, - le ta provojmë!”

Pasi u shty lehtë nga muri, me ca lëvizje si notar, iu afrua dollapit, brenda të cilit ruante koleksionin e mineraleve.

“Mirë, pra, le ta provojmë, vetëm një herë...”, përsëriste pa pushim, thuajse do të harronte në çast se ç’do të bënte.

Nga tronditja, nuk arrinte të lëvizte siç duhej, dhe përpara se të arrinte te dollapi, i ra dhomës rrotull fluturimthi. Por më në fund arriti të ndalej. U kap pas kanatit me të dyja duart dhe qëndroi horizontalisht me këmbët që pluskonin në ajër.

“Tani t’i përvishemi punës!”, shtoi me vendosmëri.

Dhe po atë çast i shkrepiti një mendim.

“Po sikur të mos qullosoj gjë? Nëse kjo gjendje nuk ndryshon?”

Diturakut iu duk sikur një copëz akulli i rrëshqiti nëpër shpinë. U rrëqeth, zemra i rrihte fort, dhe, pa e kuptuar as vetë, hapi dollapin dhe mori nga sergjeni i poshtëm gurin hënor.

Nga ajo që ndodhi, u vërtetua që të gjitha supozimet e tij ishin të sakta. Sapo e mori gurin në dorë, Dituraku ndjeu një goditje të fortë në shpinë. Ra barkas në dysheme dhe i bëri gjunjët copë, tamam sikur ta kishin shtypur me forcë nga lart. Në çast u dëgjua një rrapëllimë. Nga të katra anët po binin sendet, që më parë pluskonin në ajër. Shtëpia u shkund sikur të kish rënë tërmet. Dituraku picërroi sytë nga tmerri. Iu

duk sikur po shembej çatia. Kur gjithçka mbaroi, ai u çudit nga pamja e zakonshme e dhomës, me përjashtim të librave të hedhur andej-këtej.

U ngrit në këmbë dhe ndjeu se kish fituar peshën e mëparshme të trupit. Nisi të vëzhgonte gurin që mbante në dorë.

“Ja, pra, cili na qenka shkaku! - briti me gëzim. - Po përse forca e gravitetit zhduket vetëm kur luniti ndodhet brenda në dollap? Ndoshta energjia e tij bashkëvepron me ndonjë lëndë tjetër të koleksionit të mineraleve. Cila mund të jetë?”

Dituraku rrudhi ballin dhe ra përsëri në të thella. E kishte kokën lëmsh. Çdonjëri nga mendimet i ngjasonte me re ose me njolla të mëdha, forma e të cilave zor se gjendej. Papritur i erdhi një ide porsì një vetëtimë:

“Duhet të nxjerr me radhë të gjitha mineralet që kam ruajtur. Sapo ta ndaj gurin hënor nga minerali me të cilin bashkëvepron, mungesa e peshës do të zhduket. Kështu do të kemi në dorë elementin e duhur.”

Dituraku e vendosi përsëri në dollap gurin hënor dhe forca e rëndesës u zhduk sërish. Kështu nisi të nxirrte një e nga një të gjitha mineralet, por më kot. Në fillim ai mori mineralet që ishin poshtë. Aty kishte diamant të rremë, granit, silikat, hekur, bakër, squfur. Pastaj vinin piriti, halkopiriti, sfaleriti, plumbi e të tjerë. Pasi hoqi gurët e poshtëm, Dituraku vazhdoi me ata që ndodheshin lart. Më në fund rafti u boshatis, por pesha nuk u kthye.

Ai u trishtua jashtë mase dhe hovi i ra. Gati po e mbyllte derën, kur papritur,

në qoshen e poshtme i zunë sytë edhe një copëz guri, që deri atëherë nuk e kishte vënë re. Ishte një magnet. Me shpresa të humbura, se s'do të nxirrte gjë në dritë, Dituraku zgjati dorën dhe mori magnetin. Në çast forca e rëndesës e tërhoqi poshtë dhe ai ra barkas në dysHEME.

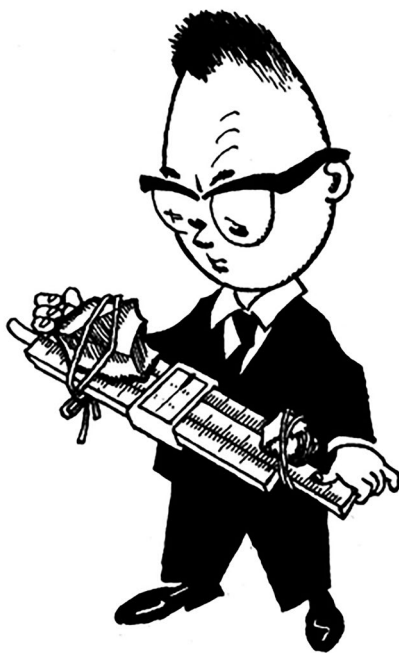
“Domethënë, pesha zhduket nga bashkëveprimi i energjisë magnetike dhe i energjisë së gurit hënor”, tha Dituraku.

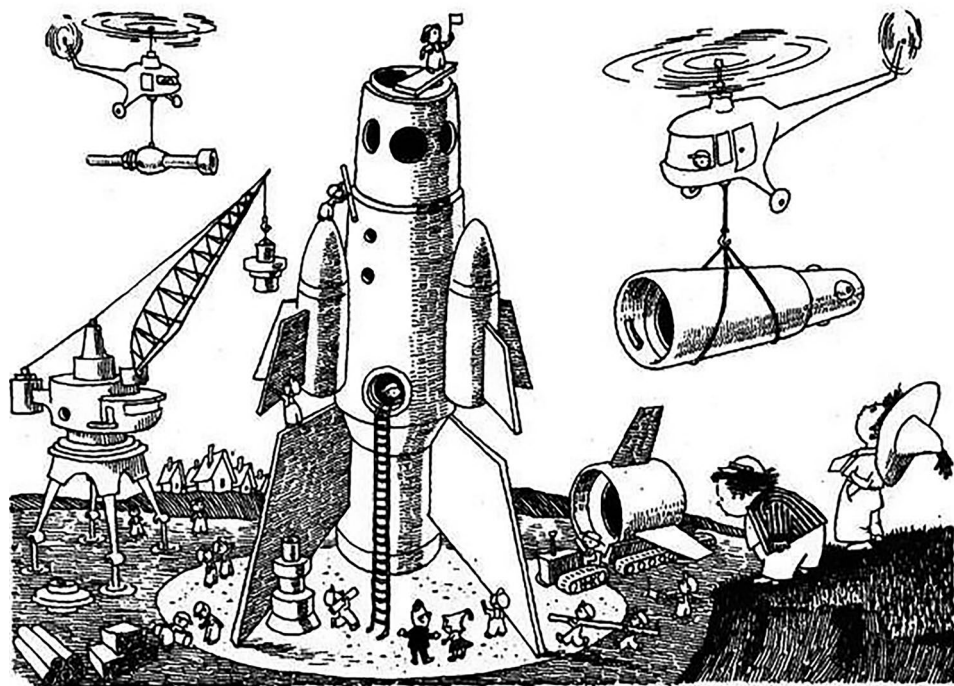
U ngrit në këmbë dhe mori nga sirtari poshtë tryezës vizoren me mekanizëm rrëshqitës. Në njërin skaj ai lidhi gurin, ndërsa në tjetrin copën e magnetit. Pastaj filloi t'i lëvizte me kujdes të dyja skajet. Kur guri dhe magneti afroheshin me njëri-tjetrin, në të njëjtën masë, si në dollap, menjëherë shfaqej gjendja e lirë.

“Siç e shohim...”, shtoi Dituraku, a thuajse po u mbante leksion ca studentëve të padukshëm. “Siç e shohim, gjendja e lirë krijohet kur guri hënor dhe magneti ndodhen pranë. Këtë distancë mund ta quajmë pikë kritike. Sapo distanca bëhet më e madhe sesa ajo kritike, gjendja e lirë zhduket, dhe mbi ne do të veprojë sërish forca e rëndesës.”

Si për të vërtetuar fjalët e veta, Dituraku largoi magnetin dhe gurin, dhe në atë çast e ndjeu që rëndesa po e tërhoqte poshtë. Gjunjët iu përthyen dhe ai u ul mbi dysHEME gjithë zhurmë. Dituraku, ama, s'e prishi gjakun. Përkundrazi, ai buzëqeshi solemnisht dhe tha:

“Ja, pra, pajisja e gjendjes së lirë! Tani kemi në dorë mekanizmin e zhdukjes së peshës dhe jemi zotër fuqiplotë të tij!”

KREU I PESTË

IDEJA GJENIALE E DITURAKUT

Dituraku ndenji njëfarë kohe i ulur në dyshe me. Mendimi se çfarë rëndësie do të kishte për shkencën ky zbulim i jashtëzakonshëm, e turbullonte pa masë. Idetë e reja kishin vërshuar pa rregull dhe koka iu bë lëmsh e s'po kuptonte më asgjë. Por në fund, një dëshirë e pastër si kristali e pushtoi dhe i fshiu të gjitha të tjerat.

“Duhet të shkoj t’ua tregoj shokëve shpikjen e re dhe t’u them se si përdoret pajisja e gjendjes së lirë”, tha me vete.

U ngrit, hapi derën dhe në çast dëgjoi ulërimat që vinin nga poshtë. Duke e harruar zbulimin e tij, Dituraku u lëshua me shpejtësi nga shkallët. Gjëja e parë që i ra në sy, ishin vogëlushët, që ishin mbledhur rrotull Petullës. Ai vetë rrinte ulur në karrige dhe mbante hundën me dorë, ndërsa doktor Ilaçi i afrohej me fashë dhe shishkën e jodit.

- Mos m'u afro! - piskaste Petulla dhe përpiquej ta shtynte me këmbë.
- Largohu, të them! More vesh!

- Unë duhet të ta fashoj hundën, - i shpjegoi doktor Ilaçi.

- Çfarë ka ai? - i pyeti vogëlushët Dituraku.

- U përplas me hundë në tryezë, - tha Këmbëshpejti.

- Si u përplas me hundë?

- E po, ai ishte gjithë kohës në ajër. Kur u shfaq pesha, u lëshua kokëposhtë dhe "bam", i ra tavolinës me hundë. Gjysma e të keqes që nuk ra në dysheme, - shpjegoi Këmbëshpejti.

- Ndoshta merresh ti me të, Diturak? - e luti doktor Ilaçi. - U bë gjysmë ore që përpiqem ta bind, por më kot.

Kur e pa që Petulla vazhdonte të bërtiste dhe të hidhte shkelma, Dituraku e urdhëroi rreptë:

- Boll tani bëre si fëmijë!

Ngaqë Dituraku u erdhi në ndihmë, Petulla heshti. Ilaçi menjëherë ia ndaloi rrjedhjen e gjakut dhe i vuri me shumë kujdes një ngjitëse të rrumbullakët, duke i thënë:

- Ja, e shikon sa mirë.

- Posi, shumë, - murmuriti me inat Petulla.

Ai zbriti nga karrigia dhe filloi të ndukte fashën dhe ngjitësen. Doktor Ilaçi e ndaloi dhe i shpjegoi:

- Ta kam vënë që të ruajë formën e hundës, por po fillove ta ngasësh, në vend të saj do kesh... një Zot e di çfarë!

- Sa ta marr vesh se kush ma bëri këtë! - uturinte Petulla. - Ia tregoj unë qejfin!

Prej këtyre kërcënimeve, Dituraku e kuptoi se përpara se të shpallte shpikjen, duhet t'i paralajmëronte shokët që askush të mos gjymtohej. Duke u ndier fajtor përpara Petullës, ai vendosi të heshtte dhe të tregonte për zbulimin e tij, vetëm kur lëndimi i Petullës të harrohej disi.

Pasi u bind që gjendja u kthye njëherë e mirë si më parë, Kokëboshi doli të shëtiste nëpër qytet dhe këdo që takonte i tregonte çfarë u kishte ndodhur. Ama, askush nuk i zuri besë. Të gjithë mendonin se Kokëboshi ishte mjeshtër për të gënjer. Ai u tërbua fare kur pa që askush s'ia vinte veshin. Atëherë vendosi të takonte Fricikun dhe t'i tregonte atij për mungesën e peshës. Por Friciku ia preu:

- Ndoshta ke pasur gjendjen e budallallëkut, o shok, dhe jo të mungesës së peshës.

Për të tilla fjalë, Kokëboshi iu përgjigj Fricikut me një grusht të mirë. Ndërsa Friciku, që të mos i mbetej mangët, ia rrasi me një grusht tjetër. Kështu, edhe një herë si përherë, u zunë me grushte dhe Friciku fitoi.

- Ja, kjo ndodh kur thua të vërtetën! - dërdëlliti Kokëboshi duke u kthyer në shtëpi. - Pse ndodh pikërisht kështu: mjafton t'ia këpus ndonjë mufke dhe të gjithë e besojnë, ama, po thashë qoftë edhe një fije të vërtete, më kapin për zverku dhe fiuuu, përjashta!

Megjithatë, tregimet e Kokëboshit nxitën shumë diskutime dhe thashetheme te banorët e qytetit të Luleve. Disa thoshin se nuk ka jetë pa peshë dhe kjo s'ka ndodhur kurrë; ndërsa të tjerët kundërshtonin se mungesa e rëndesës është e mundur, pasi gjithmonë kështu ndodh. Në fillim diçka nuk ekziston, por pastaj shfaqet. Të tretët shpjegonin se

mungesa e gravitetit mund të jetë, por mund edhe të mos jetë. Nëse ajo nuk ishte në vend të saj, duhet të ishte diçka tjetër, sepse nuk ka mundësi që të mos ketë asgjë. Kjo s'mund të ndodhë kurrësi. Nuk ka tym pa zjarr. Disa nga banorët më kureshtarë iu afruan gardhit të shtëpisë së Diturakut, dhe kur panë Petullën me hundën e fashuar, e pyetën:

- Ej, Petullush, a është e vërtetë që keni qenë pa peshë?

- Ja, ma tregon edhe hunda, nuk e shikoni? - ua preu i nevrikosur Petulla.

Vocërrakët u shkrinë gazit dhe u shpërndanë nëpër shtëpitë e tyre. Pas një përgjigjeje të tillë, askush nuk besonte më në mungesën e peshës.

Në darkë, kur u mbledhën për të pirë çaj, Dituraku dhe shokët nisën të kujtonin se çfarë iu kishte ndodhur atë ditë. Secili fliste se si ishte ndier, ku i kishte vajtur mendja, kur u krijua gjendja e lirë. Dhe, a e besoni? Të gjithëve u vinte shumë keq që gjithçka ishte kthyer si më parë. Kishte qenë një aventurë aq interesante. Dituraku po digjej nga dëshira që t'iu tregonte se e kishte zbuluar sekretin e mungesës së peshës, por sapo kthente sytë nga Petulla, i lidhej gjuha dhe heshte.

Atë natë, ai mezi mbylli sy: gjithë kohës përpëlitej dhe mendonte se ç'të mirë mund të sillte mungesa e rëndesës.

“Graviteti zero duhet të jetë një veti e jashtëzakonshme po të dimë si ta përdorim, - bluante me vete. - Me ndihmën e kësaj vetie mund të ngremë dhe transportojmë pesha gjigante. Mund të shkulim malet dhe t'i kthejmë kokëposhtë. Le që pastaj mund të ndërtojmë një raketë të madhe dhe të nisemi për në kozmos. Në kushtet e sotme, që raketa të arrijë shpejtësinë e duhur, duhet një sasi tejet e madhe karburanti; ndërsa, sikur raketa të mos peshojë fare, edhe karburant do të duhet fare pak, dhe në vend të tij

mund të marrim pasagjerë dhe ushqim të bollshëm për ta. Atëherë do të mund të nisemi për një udhëtim të gjatë në Hënë, të hyjmë thellë në bërthamën e saj dhe aty, ndoshta, të takohemi me vogëlushët hënorë.”

Duke ëndërruar kështu, Dituraku s’e kuptoi sesi e zuri gjumi. Në ëndërr iu shfaq raketa kozmike, me gjithë Hënë, lunatikët e shumë gjëra të tjera interesante.

Erdhi mëngjesi, por Dituraku s’po dukej gjëkund. Ai nuk erdhi as për të ngrënë mëngjes. Kur vogëlushët i vajtën në dhomë, ata panë një pusullë mbi tryezë. Në të ishin shkruar vetëm tri fjalë: “Në qytetin e Diellit”, dhe nënshkrimi: “Dituraku”. Ata e kuptuan menjëherë që Dituraku ishte nisur për aty.

Ai, siç e dinin të gjithë, ishte i paparashikueshëm. Po të merrte ndonjë vendim, s’e linte për të nesërmen. Kështu ndodhi edhe kësaj here. U zgjua që pa dalë Dielli, kur të gjithë ishin në gjumë. Vendosi të shkonte fillikat në qytetin fqinj, kështu që shkroi pusullën dhe doli në majë të gishtave nga shtëpia. Po të ishte dikush tjetër në vend të tij, do të kishte shkruar, të paktën: “Po nisem për në qytetin e Diellit”, dhe jo vetëm “në qytetin e Diellit”. Por Dituraku e dinte mirë, që sa më shumë fjalë të përdorte, aq më të shumta ishin keqkuptimet. Ndërsa kështu ishte fare i bindur që fraza e përdorur nuk nënkuptonte asgjë më shumë.

Pas dy muajsh vogëlushët morën një telegram në të cilin shkruhej: “Kunjthi, Bulloni - në qytetin e Diellit”. Të dy shokët e kuptuan shkëlqyeshëm se ç’duhet të bënin. U përgatitën dhe u nisën. Kaloi njëfarë kohe dhe prej tyre nuk morën asnjë lajm. Kështu që banorët e qytetit të Luleve menduan se ata të dy, bashkë me Diturakun, kishin ikur përgjithmonë në qytetin e Diellit, për të mos u kthyer kurrë më.

Por, shumë shpejt, vogëlushët vunë re se, jo larg nga qyteti i Luleve, pranë kodrës të Kastravecëve, filloi ndërtimi. Që aty

vinin e shkonin kamionë të ngarkuar me panele ndërtimi, prej materiali të lehtë shkume dhe plastmase. Disa vocërrakë me kominoshe të kaltra, filluan të ngrinin me këto panele, shtëpi të rehatshme njëkatëshe.

Këmbëshpejti rendi i pari të merrte vesh se ç'bëhej. Pas tij vrapuan edhe banorët e tjerë. Ata s'po u besonin syve kur panë në mes të punëtorëve Bullonin dhe Kunjthin.

- Ej, çfarë po bëni? Ç'janë këto? - thërriti Këmbëshpejti.

- Po ndërtojmë një qytezë kozmike, - iu përgjigj Bulloni.

- E ç'hyn në punë?

- Ja, se vjen Dituraku dhe jua shpjegon tamam.

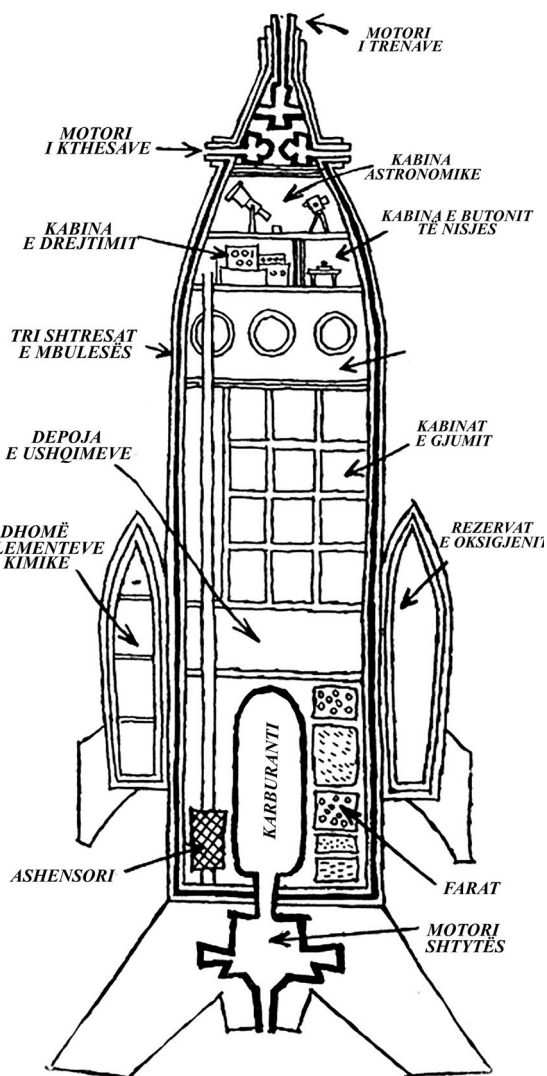
Ndërsa Kokëboshi tha me inat:

- E pse s'e bënim dot vetë ne qytezën Kozmike?

Ai kishte një pamje thuajse se kishte ndërtuar gjithë jetën qyteza Kozmike.

- Mos u qaj, se ka punë për të gjithë, - i tha Bulloni.

- Së pari, rrotull shtëpive duhen mbjellë lule, që të duket bukur; së dyti, nga stacioni elektrik e deri te qyteza duhet shtrirë linja e korrentit, që të kemi drita; së treti, duhet hapur rruga, të asfaltohen rrugicat, të shtrihen tubat e ujësjellësit, të mbarohen dhomat... Çfarë do më shumë?!

Banorët e qytetit të Luleve përveshën mëngët dhe iu futën punës. Dikush merrej me shtrimin e asfaltit, dikush ngrinte shtyllat dhe lidhte linjën e korrentit, një tjetër mbillte lulet. Shumë të tjerë u përfshinë në rregullimin e brendshëm të shtëpive. Peneli mori përsipër drejtimin e të gjitha punimeve të bojatisjes: bënte gati ngjyrat dhe udhëzonte me cilat të lyheshin muret dhe çatitë.

Pas pak kohësh, në qendër të qytezës u ngrit një sipërfaqe e rrumbullakët betoni, mbi të cilën filluan të ndërtonin një raketë kozmike. Pjesëza të saj u prodhuan në qytetin e Diellit dhe u sollën në qytezë me anë të kamionëve me zinxhirë, që ecnin shumë butë. Falë kësaj, pjesët e këmbimit të raketës nuk dëmtoheshin e as deformoheshin gjatë rrugës. Për montimin e raketës, sollën një vinç me rrota, që ndëronte kulla të larta. Me anë të këtij vinçi, pjesëzat e raketës ngriheshin nga kamionët dhe montoheshin në vendin e tyre. Por vetë raketa ishte kaq e lartë, saqë maja e saj u ndërtua jo me vinç, por me një helikopter që i ngrinte materialet në lartësinë e duhur. Ndërtimin e raketës e mbikëqyrnin Lulevathja dhe Cironka, që kishin ardhur posaçërisht për këtë qëllim në qytezën Kozmike.

Pasi kaluan disa ditë, raketa u përfundua me sukses. Ajo ngrinte krye lart, mu në mes të qytezës, si ndonjë cigare gjigante ose ndonjë avion ajror i ngritur vertikalisht. Për ta mbrojtur nga ndikimi i ajrit, i avujve të përvëluar ose nga gazrat e ndryshme, shtresa e jashtme u ndërtua nga një çelik i pandryshkshëm dhe tejet i fortë. Nën këtë shtresë prej çeliku, vinte një shtresë tjetër, e cila përbëhej nga një masë që e quanin kozmoplastike. Kjo shtresë duhej të mbronte ambientet e brendshme të raketës nga rrezet kozmike dhe rrezatimi radioaktiv. Dhe në fund, raketa mbështillej nga brenda me një shtresë të tretë, termoizoluese, e cila mundësonte ruajtjen e temperaturave të duhura në kabinë.

Për lëvizjen dhe drejtimin e raketës ishin montuar tre motorë reaktivë. Më i madhi dhe kryesori prej tyre, i jepte raketës një forcë shtytëse. Ky motor ishte vendosur në bisht të saj, i drejtuar me majën poshtë. Kur fillonte të punonte, gazrat e nxehtë dilnin poshtë nga maja dhe për pasojë forca shtytëse, ose siç e quajnë ndryshe fuqia

reaktive, e ngrinte raketën lart. Në pjesën e sipërme të raketës, në kokën rrotulluese, kishin montuar motorin e kthesave. Koka e këtij motori qëndronte horizontalisht dhe mund të kthehej në çdo anë. Nëse, për shembull, raketa duhej kthyer drejt perëndimit, maja e tij merrte drejtimin nga lindja. Avujt e nxehtë dilnin nga lindja kurse vetë raketa drejtohej nga perëndimi.

Në të njëjtin vend të raketës gjendej edhe motori i tretë, ai që frenonte. Maja e tij drejtohej vertikalisht për lart. Kur ky motor punonte, gazrat e përvëlur shkarkoheshin nga maja lart, dhe fuqia reaktive e tij mund të ngadalësonte fluturimin e raketës, madje edhe ta ndalonte fare.

Brenda, raketa ndahej në dymbëdhjetë kabina. Secila prej tyre merrte katër udhëtarë. Pra, gjithsej mund të fluturonin dyzet e tetë shkurtabiqë. Në pjesën qendrore të raketës ishte një sallon. Shokët tanë mund të mblidheshin aty që të pushonin, të bisedonin me njëri-tjetrin ose të hanin. E gjithë pjesa tjetër e raketës ishte ndërtuar që të kishte sa më shumë dhomëza ruajtjeje. Kishte, për shembull, një depo të vockël ku mbaheshin rezervat e ushqimeve. Në një dhomëz kimie që vendosur aparatura e pastrimit të ajrit nga dyoksidi i karbonit dhe pasurimi i tij me oksigjen. Kishte edhe një dhomëz ku ndodhej një akumulator, i cili ushqente me energji elektrike motorët, ventilatorët, frigoriferët si dhe pajisjet ngrohëse dhe ndriçuese.

Në pjesën e sipërme dhe më të mbrojtur të raketës, ndodhej kabina e drejtimit. Brenda saj kishin montuar pajisjen që zhdukte peshën dhe gravitetin, të shpikur prej Diturakut, si dhe një platformë elektronike drejtimi. Kjo platformë punonte sipas një programi të paracaktuar dhe e drejtonte raketën në mënyrë të pavarur. Ajo e ndryshonte shpejtësinë dhe vektorin e lëvizjes sipas domosdoshmërisë, madje edhe ulej në vendin e duhur, që ishte Hëna. Ngjitur me kabinën e drejtimit ishte kabina e butonave. Në derën e saj shkruhej: “Ndalohet hyrja”. Në këtë kabinë gjendej një tryezë e vogël, në mes të së cilës kishte vetëm një buton. Me të shtypur këtë buton, komandanti i anijes kozmike ndizte platformën elektronike të drejtimit, duke aktivizuar pajisjen e mungesës së peshës, si dhe duke kryer të gjitha funksionet për një fluturim të mbarë.

Në majë të raketës ndodhej edhe kabina astronomike, që ishte e pajisur me një teleskop, një radiolokator dhe mekanizma të tjerë, që përcaktonin vendndodhjen e anijes në hapësirën kozmike. Kishin ndërtuar edhe një kabinë fotografuese, për të filmuar pamje nga Hëna. Aty ndodhej edhe kabina analitike, në të cilën mund të kryheshin analizat kimike të mineraleve të gjetura në sipërfaqen e Hënës. Në pjesën e bishtit të raketës ishte montuar një depo e madhe. Në të ruheshin sasi të mjaftueshme farërash nga bimë të ndryshme e të dobishme, të tilla si: kastravecë, domate, karota, lakra, rrepa, bostane, pjepa, vishnje, kumbulla, luleshtrydhe, mjedra, grurë, thekër, hikërr dhe gjithçka tjetër që iu duhej vogëlushëve për t'u ushqyer. Dituraku kishte vendosur që t'ua falte vogëlushëve hënorë këto farëra, sikur ata të ekzistonin dhe të mos kishin bimë të tilla.

Përveç kthinave, kabinave, dhomëzave, depove dhe sallonit, në raketë kishte edhe shumë hapësira të tjera. Raketa ishte si një godinë shumëkatëshe, e pajisur më së miri për një jetë të rehatshme, madje kishte edhe një ashensor me të cilin mund të ngjiteshe në çdo kat.

Kur ajo përfundoi së ndërtuari, secili mund të hynte dhe ta shikonte. Menjëherë u grumbulluan 48 vizitorët e parë, të cilët i lejuan të hynin brenda. Ata u ulën në sallon, u shtrinë në shtretërit lëkundës, panë nëpër të gjitha qoshet. Pas inspektimit, të gjithë vunë skafandrat, pa të cilat nuk mund të dilnin në hapësirën kozmike. Dalja nga raketa kontrollohej nga një kamerë e veçantë, e cila lejonte hapjen e derës, vetëm nëse vogëlushi kishte veshur kostumin kozmik. Në raketë gjeje gjithmonë Lulevathen dhe Cironkën. Ato u shpjegonin vizitorëve pajisjet e brendshme, u përgjigjeshin të gjitha pyetjeve dhe mbikëqyrnin funksionimin e mekanizmave që pastronin ajrin, ajrosnin ambientet, ruanin temperaturën e duhur etj. Kokëboshi, që arriti të hynte brenda me të parët, i mbyti me pyetje, Lulevathen dhe Cironkën. Kur doli nga raketa, priti për turnin e dytë të vizitorëve, dhe u kthye përsëri brenda raketës, bashkë me ta. Gjatë një dite, ai e vizitoi disa herë raketën. Lulevathja dhe Cironka tashmë u mësuan me të dhe e prisnin buzagaz. E ndihu fati që s'e përzunë. Cironka thoshte se nuk është mirë të ndalonin

askënd: nëse dikush do ta mësojë siç duhet raketën, nga kjo ka vetëm të mira.

Shumë shpejt, në afërsi të qytezës Kozmike, u lartua edhe një ndërtesë e bardhë dhe e madhe, me pamjen e një kupe porcelani të kthyer përmbys.

Mbi hyrjen e saj qe shkruar me germa të mëdha e të bukura: “Salla pa forcë rëndese”. Tani mund ta provonin të gjithë që fjalët për mungesën e gravitetit nuk ishin gjepura, por të vërteta. Çdokush që hynte në sallë, menjëherë humbiste peshë dhe rrinte i pafuqishëm, pezull në ajër.

Në qendër të sallës ishte një kabinë e vogël, e rrethuar me plastmase të tejdukshme. Në këtë kabinë gjendej pajisja që zhdukte peshën. Dituraku, që tashmë qe kthyer në qytetin e Luleve, ua kishte ndaluar rreptësisht hyrjen në kabinë dhe prekjen e pajisjes. Tashmë pajisja nuk ishte thjesht një vizore, por një kutizë drejtkëndore me ngjyrë blu të errët, e ndërtuar nga një lëndë plastike zjarrduruese dhe që nuk e depërtonte ujin. Afrimi i magnetit me gurin hënor bëhej brenda kutisë automatikisht, mjaftonte të shtypej një buton. Çdo mëngjes, Dituraku shkonte vetë dhe e ndizte pajisjen. Ndërsa në darkë kthehej përsëri dhe kontrollonte me merak, mos dikush kishte mbetur në sallë, ose ndoshta fluturonte ende në tavan. Më pas fikte butonin.

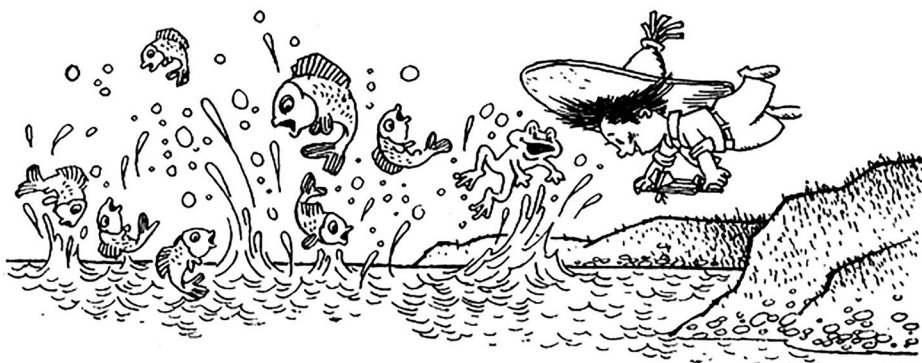
Disa lexues, ndoshta nuk e besojnë që energjia që çlironte guri hënor me një magnet të vogël mund të ishte kaq e madhe, sa të mposhte forcën tërheqëse të tokës. Por, po ta mendojmë me qetësi, këta dyshues

të vegjël do ta kuptojnë edhe vetë që këtu s'ka asgjë për t'u çuditur. Në fund të fundit, energjia që gjendet brenda lëndës, është kaq e madhe, saqë nuk zhduket kollaj. Çdokush që merr pak vesh nga fizika, e di që sasia e energjisë, që është e përqendruar në materiale të veçanta, por të mëdha, sa një qindarkë, mund të jetë e barabartë me energjinë që çlirohet nga djegia e dhjetërave tonë qymyrguri ose të ndonjë lënde tjetër djegëse. Askush nuk e besonte këtë në kohërat e shkuara, kur energjia bërthamore e atomit nuk ishte zbuluar ende. Por sot ne e dimë këtë fare mirë.

T'i kthehemi historisë sonë. Duhet thënë që energjia e gurit hënor nuk e zhdukte peshën gjithandej. Ajo vepronte brenda një rrezeje të caktuar. Madje, as nuk e zhdukte peshën, përkundrazi, vetitë e këtij guri e çonin mënjane qendrën e tërheqjes. Nëse brenda zonës së veprimit, graviteti nuk ndihej fare, përreth kësaj zone shtrihej një rreth me peshë të shtuar. Këtë e ndienin të gjithë që i afroreshin sallës pa gravitet. Kështu që, edhe në zbulimin e Diturakut nuk kishte asgjë të pashpjegueshme. Gjithçka ishte e bazuar në gjetje shkencore, por kjo nuk ia zbehte aspak vlerat shpikjes të tij.

S'ka nevojë të thuhet se çfarë fame fitoi salla e Diturakut në qytetin e Luleve. Pas pak ditëve nuk kishte mbetur vogëlush që të mos kishte shkelur atje. Madje, një pjesë e mirë kishin qenë disa herë, kurse Kokëboshi rrinte aty me ditë të tëra dhe u mësua kaq shumë, tamam si peshku në det.

Një mëngjes, ai u ngrit më herët se të tjerët dhe hyri brenda në sallë pa e parë kush. I shkrepì në kokë të merrte tinëz pajisjen, që të krijonte zonën pa peshë ku të donte. Fill pas kësaj, rendi për te lumi. Ai donte të shikonte se ç'bënin peshqit pa gravitet. Se nga i erdhi ky mendim?! Ndoshta, zuri të mendonte për peshqit, se edhe vetë kishte pluskuar për ditë të tëra në ajër.

Sapo iu afrua lumit, Kokëboshi e ndezi pajisjen dhe filloi të shikonte ujën. Në çast vuri re se mungesa e gravitetit po ndikonte shumë çuditshëm në sjelljen e peshqve. Disa prej tyre rrinin me bishtin poshtë dhe rrotulloheshin tamam si balerina; disa të tjerë rrotulloheshin me kokën poshtë; ndërsa një grup tjetër kishte kthyer barkun nga dielli. Por pak më vonë, shumë prej tyre u mësuan me gjendjen e re dhe vazhduan, si zakonisht, të notonin në ujë. Por ja, kur njëri nga peshqit, duke u përpyetur që të kapte një mizë, që fluturonte mbi ujë, kërcëu jashtë lumit dhe mbeti në ajër pa mundur të kthehej mbrapsht. Pësja e gravitetit mungonte, kështu që peshku i gjorë mbeti në ajër pa mundur të kthehej mbrapsht. Fill pas tij kërcëu edhe një tjetër. S'kaluan as pesë minuta dhe mbi sipërfaqen e ujit përpëliteshin duke shkëlqyer në diell qindra peshq, bretkosa, zhapikë, brumbuj dhe gjallesa të tjera lumore.

Ndërkohë që Kokëboshi ishte i zënë me "eksperimentet" e veta në lumë, Dituraku kishte vajtur në sallë që të ndizte pajisjen dhe kishte vënë re që ajo ishte zhdukur. Të gjorit i hyri frika në palcë.

- Ku është pajisja? - bërtiti ai i shqetësuar. - Kush e ka marrë? Kthejeni mbrapsht, menjëherë.

Por të gjithë vogëlushët ngrinin supet. Vetëm Bulloni dhe Kunjthi, që punonin aty pranë, i thanë se në mëngjes herët kishin parë Kokëboshin, i cili se përse kishte hyrë në sallë dhe pastaj kishte rendur për te lumi. Sa e mori vesh, Dituraku rendi me një frymë në lumë. Pas tij u turrën vogëlushët e tjerë. Kur iu afrua kodërzës së Kastravecëve, Dituraku pa se si Kokëboshi pluskonte përmbi lumë pa gravitet.

- Ja ku qenka! Shikoni! - thërrisnin ata duke rendur pas Diturakut.

Kokëboshi i dëgjoi zërat e tyre. Kur u kthye, ai pa Diturakun, që ishte nxehur shumë dhe vogëlushët e tjerë që vraponin drejt tij. I trembur

